

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва
Кафедра організації театральної справи

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКИХ
ТЕАТРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ (2018-2023)»**

Дипломна робота студентки 2м-ПСМ
факультету театрального мистецтва
спеціалізації 026 Сценічне мистецтво
«Продюсер сценічного мистецтва»
на здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня «Магістр»
Москаленко Олександр Дмитрівни

Науковий керівник:
доцент, заслужений працівник
культури України
Білан Василь Вікторович

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСТРОЛЕЙ	8
1.1 Законодавчі та нормативно-правові акти щодо гастрольної діяльності в Україні	8
1.2. Види і форми гастрольних художніх колективів.....	10
1.3. Форми гастрольних розділяються на:	12
1.4. Мотивація організації гастрольних творчих колективів.	12
1.5. Планування гастрольних кошторис на їх проведення.	13
1.6. Планування і організація зарубіжних гастрольних.	14
1.7. Специфіка організації гастрольної діяльності в радянські часи.	16
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2	22
ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЕЙ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ.....	22
У 2018-2019 РОКИ	22
2.1. Загальна ситуація в країні у 2018 та 2019 роки.	22
2.2. Гастрольна діяльність Молодого театру у 2017 році.....	23
2.3. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2018 року.....	25
2.4. Статистика гастрольної діяльності Молодого театру у 2018 році по Україні та за кордоном.	26
2.5. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2019 року. Статистика гастрольної діяльності Молодого театру у 2019 році по Україні та за кордоном.	28
2.6. Процес організації фестивалів в Молодому театрі.....	32
2. 7. Гастрольна діяльність Національного театру імені Івана Франка в 2018 та 2019 роках.....	33

2.8. СТАТИСТИКА ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНО ТЕАТРУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА У 2018 РОЦІ ПО УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.	34
2.9. СТАТИСТИКА ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕАТРУ ІМ.ІВАНА ФРАНКА У 2019 РОЦІ ПО УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.....	37
Висновки до другого розділу.	41
РОЗДІЛ 3	44
ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ В ПЕРІОД COVID-19.....	44
3.1. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО В КРАЇНІ В ЗАГАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ.....	44
3.2. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ОРГАНІЗАЦІЮ ГАСТРОЛЕЙ В КИЇВСЬКИХ ТЕАТРАХ.	48
3.3. ГАСТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДОГО ТЕАТРУ В ПЕРІОД 2020 ТА 2021 РОКІВ ПО УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.	49
3.4. ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСТЬ У ФЕСТИВАЛЯХ, МИСТЕЦЬКИХ ПРОЕКТАХ, ГАСТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВИЇЗНІ ВИСТАВИ У 2020 РОЦІ КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР.....	51
3.5. ГАСТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДОГО ТЕАТРУ В ПЕРІОД 2021 РОКУ ПО УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.	52
3.6. ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСТЬ У ФЕСТИВАЛЯХ, МИСТЕЦЬКИХ ПРОЕКТАХ, ГАСТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВИЇЗНІ ВИСТАВИ У 2021 РОЦІ КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР.....	53
3.7. ВИКОРИСТАННЯ СТРИМІНГОВИХ ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ В МОЛОДОМУ ТЕАТРІ.	54
3.8. ГАСТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕАТРУ ІМ. ІВАНА ФРАНКА В ПЕРІОД 2020 ТА 2021 РОКІВ ПО УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.	55
Висновки до третього розділу.....	57
РОЗДІЛ 4	60

ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

.....	60
4.1. Вплив війни на сценічне мистецтво в Україні в загальному контексті.	60
4.2. Вплив війни на організацію гастролей в київських театрах.....	66
4.3. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2022 року.	68
4.4. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2022 році Київський національний академічний Молодий театр.....	70
4.5. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2023 року.....	71
4.6. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2023 році Київський національний академічний Молодий театр.....	72
4.7. Благодійні вистави Молодого театру під час війни.....	74
4.8. Гастрольна діяльність Національного театру ім. Івана Франка в період 2022 та 2023 років.	75
4.9. Благодійна діяльність театру імені Івана Франка під час воєнного стану в країні.....	79
Висновки до четвертого розділу.	81
ВИСНОВКИ	83
Загальна гастрольна статистика протягом вказаних років.	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87

ВСТУП

В сучасному світі, організація гастрольної діяльності театрів стає дедалі важливішою складовою культурної сцени, що вимагає глибокого розуміння та ефективного управління. Особливо актуальною стає ця тема у контексті діяльності київських театрів, які не тільки виступають на стаціонарі, а й прагнуть здобувати популярність за кордоном. Важливо акцентувати увагу на тому, що під час війни гастролі мають великий вплив на формування міжнародних стосунків, а також підтримувати зацікавленість до України інших країн. У даному дослідженні розглядається період з 2018 по 2023 роки на прикладі Національного театру імені Івана Франка та Молодого театру, щоб визначити сучасні тенденції та виклики організації гастрольної діяльності, що визначає **актуальність** роботи.

Дослідження охоплює 2018-2023 рр, розглядаються три періоди такі, як «Золотий час» - 2018-2019 рр, «Covid-19» - 2020-2021 рр, «Війна» - 2022-2023 рр.

Мета даного дослідження полягає у вивченні досвіду організації гастрольної діяльності київських театрів як в Україні, так і за кордоном. Зібрати статистику гастрольної діяльності та порівняти її в три різні періоди.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- дати визначення поняттю гастролі;
- ознайомитися з видами гастролей, формами та їх метою;
- дізнатися чим відрізняються гастролі в Україні від закордонних гастролей;
- проаналізувати гастрольну діяльність Київського національного академічного Молодого театру та Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка у період «Золотого часу» 2018-2019 рр та зібрати статистику гастрольних виїздів;

- проаналізувати гастрольну діяльність Київського національного академічного Молодого театру та Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка у період «Covid-19» 2020-2021 рр та зібрати статистику гастрольних виїздів;
- проаналізувати гастрольну діяльність Київського національного академічного Молодого театру та Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка у період «Повномасштабного вторгнення РФ в Україну» 2022-2023 рр та зібрати статистику гастрольних виїздів;

Предмет дослідження – організація гастрольної діяльності київських драматичних театрів в Україні та за кордоном в період 2018-2023 рр.

Організацію гастрольної діяльності розглянуто на прикладі таких театрів:

- Київський національний академічний Молодий театр;
- Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка.

Методи дослідження, обумовленні специфікою теми і завданнями магістерської роботи, включають: аналітичний метод дослідження, що полягає у вивченні театрознавчої літератури та періодичних видань, а також емпіричне дослідження (спостереження, опитування (бесіда, інтерв'ю), вивчення діяльності театрів у визначеному аспекті й узагальнення досвіду.

Наукова новизна: робота є спробою узагальнення позитивного досвіду київських театрів у організації гастрольної діяльності, а також є спробою дослідженням гастрольної діяльності у умовах пандемії та війни. Результати дослідження є актуальним внеском у розуміння сучасних тенденцій організації гастролей і можуть використовуватися як основа для подальших наукових досліджень у цій галузі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові висновки та рекомендації можуть бути використані театрами для обґрунтування та розробки конкретних заходів щодо покращення

організації гастрольної діяльності, а також сприяють розширенню культурного обміну між Україною та іншими країнами.

Структура роботи складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи - 88 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСТРОЛЕЙ

У цьому розділі буде розглянуто сутність гастрольної діяльності, законодавчі та нормативно-правові акти щодо гастрольної діяльності в Україні, види і форми гастролей, мотивацію організації гастролей, планування гастролей, кошторис та їх проведення в Україні та за кордоном, Також будуть розглянуті загальні умови гастрольної організації театрів в радянські часи.

1.1 Законодавчі та нормативно-правові акти щодо гастрольної діяльності в Україні

Гастрольна діяльність в Україні здійснюється відповідно до Закону України «Про гастрольні заходи в Україні» від 10.07.2003 р. №1115-IV (із змінами) та постанови Кабінету Міністрів України від 15.01.2004 р №35 «Про затвердження Порядку організації і проведення гастрольних заходів».

У Законі вживаються терміни у такому значенні:

Гастрольні заходи – видовищні заходи (концерти, лекції-концерти, фестивалі тощо) закладів, підприємств, організацій культури, творчих колективів, у т.ч. тимчасових, окремих виконавців *за межами стаціонарних майданчиків*;

Гастролери – заклади, підприємства і організації культури, колективи, окремі виконавці, які здійснюють гастрольні заходи на території України;

Організатори гастрольних заходів – суб'єкти господарювання, що займаються організацією гастрольних заходів на території України, статутними документами яких передбачено таку діяльність;

Учасник гастрольного заходу – фізична особа, яка бере участь у публічному виступі перед глядачами під час гастрольного заходу, або бере чи брала участь у його створенні як автор аудіовізуальних творів, сценарії та\або текстів чи діалогів, режисер-постановник, продюсер тощо;

Благодійні гастрольні заходи – добровільні безкорисливі видовищні заходи..., що не передбачають одержання доходу їх організаторами та гастролерами, за винятком доходів, за рахунок яких покриваються витрати, пов'язані виключно з організацією та проведенням такого заходу;

Стаціонарний сценічний майданчик – сценічний майданчик, який належить закладу, підприємству чи організації культури, творчому колективу, виконавцю на правах власності або регулярно використовується ним не менше одного року на підставі інших цивільно-правових угод.

Гастролі проводяться на підставі договорів, укладених відповідно до законодавства України.

Статтею 3 Закону встановлені обмеження при проведенні гастрольних заходів. Стаття 3.1 Закону визначає особливості організації і проведення гастрольних заходів, учасниками яких є громадяни держави-агресора. В таких випадках організатор гастрольного заходу не пізніше ніж 30 днів до дня його проведення подає до Служби безпеки України (СБУ) запит на отримання інформації про наявність або відсутність законних підстав для недопущення громадянина держави-агресора до участі у зазначеному гастрольному заході. СБУ надає відповідь протягом 10 днів, після чого організатор гастрольного заходу укладає договір із відповідним учасником концерту. Варто зазначити, що законні підстави для недопущення громадянина держави-агресора до участі у зазначеному гастрольному заході можуть з'явитися після надання СБУ відповіді на відповідним запит.

За порушення норм цього Закону організатор несе адміністративно-господарську відповідальність у формі штрафу в розмірі від 50 до 100 мінімальних заробітних плат.

Мета гастрольних заходів, визначена Законом Україна «Про гастрольні заходи України», полягає в отриманні доходів, за винятком благодійних заходів.

Практика показує, що гастролі в більшості своїй пов'язані з постійними переїздами артистів і перевезеннями обладнання. Робота в високому темпі з урахуванням багатьох факторів вимагає точних фінансових розрахунків.

1.2. Види і форми гастролей художніх колективів.

Існують основні види гастролей. Вони відрізняються умовами їх проведення. Серед них: гастролі "на гарантію", "на паритетних засадах", "на касу", фестивальні гастролі, обмінні гастролі та цільові гастролі. Опис кожного виду гастролей дозволить розкрити особливості та специфіку гастрольної діяльності.

– гастролі «на гарантію», засновані на самостійному покритті частини фінансових витрат. Такі гастролі припускають, що менеджер, продюсер сам несе всі витрати, пов'язані з гастрольною діяльністю, крім плати за оренду концертного залу, розміщення реклами та продажу квитків. Приймаюча сторона зобов'язується виплатити договірну суму за кожну відпрацьовану виставу. Вона надає сценічний майданчик, організовує проживання, продаж квитків, розміщення реклами. Всі зароблені кошти, які перевищують узгоджену суму гарантованих виплат, приймаюча сторона залишає собі;

– гастролі на «паритетних засадах». Цей вид гастролей передбачає, що витрати і обов'язки розподіляються між сторонами, які обговорюються заздалегідь і в процентному співвідношенні відбувається поділ отриманого доходу;

– гастролі «на касу», засновані на самостійному повному покритті всіх витрат, а також на самостійному плануванні гастролей без втручання другої сторони. При організації цього виду гастролей, продюсер несе матеріальні витрати на орендну плату, поширення квитків, рекламну кампанію, готель, транспортні витрати та інше. Але при цьому отриману фінансову вигоду він не ділить зі стороною, що запрошує. Компенсують ці витрати за рахунок зборів з продажу квитків та доходів із супутньої діяльності. Такий вид найбільш поширений;

– фестивальні гастролі. Це особливий вид гастролей, так як одна зі сторін запрошує кілька колективів з інших міст, регіонів, країн, повністю покриваючи витрати, пов'язані з витратами на переїзд, проживання, харчування. Зазвичай фестивальні концерти мають одну тематичну спрямованість;

– обмінні гастролі, засновані на партнерських відносинах між театрами та театральними колективами. Такі умови допомагають заощадити кошти. Ці гастролі передбачають, що обидві сторони надають сценічний майданчик на безоплатній основі, а інші витрати театр бере сам на себе. Театри гастроліють або послідовно, або одночасно;

– цільові гастролі, засновані на ініціативі держави для реалізації культурної або політичної місії. Такі гастролі фінансує держава.

Закон визначає два види гастролей:

- з метою отримання доходів;
- благодійні гастрольні заходи, які не передбачають отримання доходів.

Ефективні гастролі - це ті, які, за кошторисом їх проведення, приносять прибуток з отриманих доходів. Кожна виконана вистава має приносити прибуток для забезпечення непокритої коштами державної підтримки частини бюджету закладу. Якщо гастрольна діяльність є

неприбутковою, то це призводить до неефективного використання виробничого потенціалу творчого колективу і негативно впливає на фінансово-економічні результати.

1.3. Форми гастролей розділяються на:

- проведення гастролей, орендуючи зал з самостійною реалізацією квитків на концертні заходи, відповідно до Інструкції з ведення квиткового господарювання;

- гастролі за угодою із «Замовником» з гарантійною оплатою за виступ артистів у концертних заходах;

- лекційно-концертні заходи (абонементи для учнів навчальних закладів за межами стаціонарного залу);

- зарубіжні гастролі художніх колективів і виконавців.

1.4. Мотивація організації гастролей творчих колективів.

Гастрольна діяльність в театральній сфері обумовлена різноманітними мотиваціями. Нижче представлені декілька з основних.

Фінансово-господарська діяльність державної чи комунальної концертної організації здійснюється на умовах госпрозрахунку з частковим фінансуванням з Державного бюджету України чи з місцевого бюджету. Тому необхідно використовувати різні джерела надходження коштів для того, щоб заклад функціонував та виконував свої статутні завдання. Виходячи з цього, заклади розглядають в тому числі організацію і проведення гастрольної діяльності.

Наступною мотивацією є реалізація основного призначення концертного закладу. Мова йде про популяризацію, масштабування мистецтва, української національної культури через створення творчого продукту, наприклад, вистави, яку грають на культурно-мистецьких заходах, на власній сцені або за її межами, тобто на гастролях чи фестивалях.

Також важливою мотивацією є те, що працюючи на гастролях, театр залучає нового глядача, нову аудиторію або підігріває ту, яка вже є їх прихильникам; підтримує своє ім'я, працює на особистий бренд, підвищує репутацію та авторитет свого закладу, сценічного майданчика або продюсера.

Участь у фестивалях, розглядається як стратегічна та мистецька можливість, де активна участь у фестивалях дає театру можливість обмінюватися досвідом, встановлювати нові творчі та ділові контакти, а також привертати увагу різноманітної аудиторії, сприяючи взаємодії та обміну творчим досвідом.

1.5. Планування гастролей, кошторис на їх проведення.

Всі концерти, які відбуваються за межами стаціонарного майданчику, вважаються гастрольними. Їх планування необхідно здійснювати завчасно, щоб правильно врахувати дати і терміни оренди залу, час на підготовку програми, на реалізацію рекламної кампанії та багатьох інших організаційних моментів. Для успішного планування гастролей важливо скласти кошторис витрат, який допоможе збалансувати прибутки та витрати, а також визначить рентабельність гастрольного турне.

Слід визначити кількість учасників гастролей. В цей список входять виконавці творчої складової, учасники технічної команди, а також

адміністратор трупі (цей перелік може змінюватися). Визначається кількість днів перебування на гастрольях, вид транспорту, дати від'їзду та повернення учасників на дислокацію. Врахування фінансових і організаційних зобов'язань кожної сторони, враховуючи оренду сценічного майданчику, проживання в готелі, розмір добових кожному учаснику, транспортні витрати. Після розрахунку статей та обов'язків сторін визначається остаточна сума гарантійної оплати "Замовником" "Виконавцю" за виступи в кожному концерті та загальна сума гонорару.

За умов проведення "касових" гастролей всі перелічені складові кошторису на гастролі, а також сплата відсотків за реалізовані квитки, оплата обслуговуючому персоналу, є виключною відповідальністю організатора «касових» гастролей.. Така форма гастролей несе в собі значно більший ризик і потребує ретельного аналізу та прогнозування попиту на запропонований вид мистецтва. Крім того, це вимагає швидкого запуску ефективної рекламної програми та значних організаційних і творчих зусиль, щоб забезпечити успіх.

1.6. Планування і організація зарубіжних гастролей.

Організація міжнародних гастролей починається з визначення зарубіжного партнера-замовника, вивчення його досвіду, а також наявності ліцензії на цю діяльність, відповідальності у ділових стосунках і гарантії у виконанні умов контракту.

Для планування майбутніх гастролей розглядається програма виступів, склад артистів і їх кількість, місце проведення гастролей, технічні характеристики сценічного майданчика, фінансовий стан тощо.

При плануванні зарубіжних гастролей сторони укладають протокол намірів, який використовується для розробки проєкту контракту.

Підписання контракту відбувається ближче до початку гастрольного турне, оскільки замовник має знайти сценічний майданчик, реалізувати квитки, вирішити фінансові питання, підготувати до логістику тощо.

Контракт на проведення гастролей укладається між “Організатором” та “Виконавцем” з обов’язковим зазначенням юридичних адрес сторін.

У контракті визначається окремою статтею – Предмет контракту.

У загальних положеннях контракту зазначено кількість концертів і період їх проведення, а також дату, час, населений пункт і програму кожного концерту. Визначається загальна кількість учасників гастролей, вказується час відправлення з населеного пункту, де базується гастрольний колектив, і час прибуття до місця призначення. Так само зазначається графік повернення з гастролей.

До обов’язків “Організатора” включаються отримання відповідного дозволу на виступи гастролерів у країні перебування, оплата всіх міжнародних і місцевих переїздів, сплата гонорару “Виконавцю”, бронювання і оплата проживання в готелях комфортного класу впродовж періоду перебування за маршрутом гастролей, оплату добових (або повне чи часткове харчування) для кожного учасника гастролей з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. №98 “Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів”. “Організатор” оплачує всі витрати з організації і проведення концертів.

В обов’язки “Виконавця” входить забезпечення виступів, передбачених контрактом, надання “Організатору” рекламної інформації для видання відповідних матеріалів, не менш ніж за один місяць до прибуття за місцем призначення надання списку осіб-гастролерів, пропозицій щодо розселення їх у готелі, плану розміщення артистів на сцені. Окремим

пунктом Контракту визначаються умови щодо аудіо-і відеозапису, фотозйомки концертів.

Стаття “Ціна контракту” визначає суму гонорару, яку організатор сплатить “Виконавцю”, та банківські реквізити для перерахування коштів в Україну на рахунок “Виконавця”. Контрактом визначається кількість банківських днів після проведення останнього гастрольного концерту для перерахування в Україну суми гонорару “Виконавця”. Виконання контракту фіксується Актом виконаних робіт. Контрактом визначається валюта, в якій будуть здійснюватися всі платежі.

Обов’язковими статтями контракту є “Конфіденційності”, “Відповідальність сторін”, “Обставини непереборної сили (форс-мажор)”, “Вирішення суперечок”, “Строк дії контракту”, “Додаткові умови”.

1.7. Специфіка організації гастрольної діяльності в радянські часи.

За часів Радянського союзу в Україні існував спеціальний орган під назвою "Укрконцерт». Це була державна гастрольно-концертна організація Української РСР, яка функціонувала під егідою Міністерства культури. Орган був відповідальний за планування та координацію гастролей різних мистецьких колективів, таких як циркові, театральні та філармонічні. Для реалізації цього процесу держава виділяла фінансування, залежне від напрямку подорожей.

Гастрольні маршрути охоплювали різні регіони Радянського Союзу, включаючи Далекий Схід, Сибір, Україну та Литву. Усі витрати на гастролі покривала держава, хоча театральні колективи також здобували часткове фінансування з цих виступів, оскільки вартість подорожі збільшувалася з віддаленням від дому. Наприклад, для трупи, яка виїжджала від

Владивостока чи Хабаровська, дорога становила значну витрату, особливо з урахуванням кількості учасників, що складала приблизно 120 осіб.

Гастрольний репертуар планувався таким чином, щоб можна було представити до 10 вистав протягом місяця, забезпечуючи три виступи кожної з них. Підготовку до гастролей завдяки їх регулярності розпочинали за місяць до їхнього початку. Організатори гастролей, як правило, відправлялись у двомісні команди, які склалися з заступника директора та адміністратора або заступника директора та головного адміністратора.

Основною частиною підготовки до гастролей була рекламна кампанія, що включала в себе створення афіш, які готувалися на місці стаціонування театру. Прибувши до місця проведення гастролей, організатори встановлювали контакти з радіо та телебаченням для проведення рекламних виступів. У пізніших етапах вони також приносили з собою відеопродукцію, яку можна було представити для показу на телебаченні, щоб додатково підкреслити аспекти вистав, які вони представляли під час гастролей.

У Радянському періоді систематична робота з привертання глядачів та забезпечення успішної реалізації гастрольних турнірів виконувалася через взаємодію з партійними райкомаами та профспілковими організаціями. Організатори гастролей активно співпрацювали з цими інстанціями, звертаючись до них із запитаннями щодо збору партійних активістів для участі у нарадах, де розглядалося питання організації гастролей. Райком партії, в свою чергу, видавав розпорядження щодо кількості квитків, які будуть виділені різним партійним організаціям.

Реалізації квитків також проводилася серед трудових колективів, які отримували запрошення для профспілкових працівників та інших відділів. Організатори гастролей представляли свій театр, репертуар та акторський склад. Слід відзначити, що цей етап виявився важливою складовою рекламної кампанії організаторів гастролей.

Гастрольний план передбачав обслуговування конкретної кількості глядачів, наприклад, 70 000 за місяць. Це була середня цифра, яка визначалася заздалегідь. Зароблені кошти формували кошторис гастролей, де враховувалися і державне фінансування, і доходи від квитків.

Щодо конкретного прикладу, театр мав гастролі в місто Свердловськ (сучасний Єкатеринбург). Ці гастролі показали велике відхилення від планування, адже замість запланованих 40 вистав, було представлено 87. Завдяки великому розміру міста та паралельним гастролям у прилеглих районах, дохідність значно зросла. Внаслідок цього, отримано не 80 000, як було заплановано, а 147 000 глядачів. Це призвело до докорів з боку Міністерства культури, оскільки у них склалося враження, що трупа намагалася максимізувати прибуток. Однак не дивлячись на критику, театр продовжував працювати ефективно, зокрема ризикуючи виїздом до віддалених місць, як місто Качканар на Уралі, де вдалося провести два концерти на стадіоні, незважаючи на труднощі подорожі.

Протягом Радянського періоду гастролі театральних колективів офіційно підтримувалися державою, яка виплачувала відповідні фінансові кошти. Гастрольні тури охоплювали різні території, включаючи невеликі міста та села, наприклад, Запорізький театр здійснив гастрольний тур у міста Омск, Томск та Новосибірськ тривалістю три місяці. Зацікавленість театру у подальших місцях сприяла ефективності гастрольних вистав, особливо при тривалому перебуванні у певному регіоні.

Організація гастролей вимагала координованої роботи, яку виконували дві групи організаторів. При цьому репертуар театру був організований таким чином, щоб одна частина колективу залишалася на стаціонуванні, представляючи одну виставу, тоді як інша частина трупи подорожувала і виконувала іншу виставу. Трупа, що залишилася вдома, здійснювала монотонну роботу, виконуючи одну виставу протягом трьох місяців, що було психологічно виснажливо.

Гастрольні виступи були орієнтовані на великі села, зокрема Оріхів, Токмак, Мелітополь, Приазовське, Приморське, Бердянськ, Пологи, Гуляйполе тощо. Театр приїжджав у райцентри, де тимчасово розташовувався в готелях і виїздив до сіл. Така стратегія дозволяла театру фінансово виживати, зокрема завдяки прибутковості великих сільських територій.

В сучасні часи традиційні гастролі втратили свою актуальність через зміни в системі Будинків культури. Більше не існує великої кількості будинків культури, а багато місць стали нецільовими для організації гастролей через їх нерентабельність. Також варто відзначити, що колишня практика, коли держава виділяла кошти на обслуговування глядачів сіл, в сучасних умовах залишилася непримітною.

Зараз виїзди театральних колективів обмежені областями з великими клубами та райцентрами, такими як Київська область. У сучасний період відсутність специфічної системи організації гастролей визначається свідомим індивідуальним підходом. Зараз, в контексті театральної діяльності, відсутній формалізований механізм, який обов'язково регулює турне та гастролі, як це було в минулі періоди. Замість цього, тепер театри обирають свідомий підхід до виїздів у різні міста з метою презентації своїх творчих продуктів, таких як вистави.

Сучасний підхід також включає у себе стратегії з ефективного використання власних фінансових ресурсів, оскільки виїзди та гастролі є витратним заходом. Організатори виступів розглядають питання оптимізації витрат і максимізації можливого прибутку, зокрема, щоб забезпечити покриття всіх витрат та надати можливість для накопичення додаткових фінансових ресурсів.

Основна мета таких заходів полягає в досягненні прибутковості, тобто в здатності покрити всі витрати та отримати додатковий прибуток. В сучасному контексті, прибутковість розглядається як можливість не лише

компенсувати витрати, але й залишати певну фінансову вигоду для подальших творчих і експлуатаційних потреб.

Важливо відзначити, що у сучасних умовах організація гастролей відбувається, головним чином, у великих містах, рідко заходячи за межі цих місць. Це свідчить про тенденцію до ефективності та цілеспрямованості використання ресурсів в театральній діяльності.

Висновки до першого розділу.

У рамках аналізу основних аспектів організації гастрольної діяльності відзначається її різноманітність та динамічний розвиток протягом різних історичних етапів. Зокрема, в період Радянського Союзу гастрольна діяльність театральних колективів визначалася централізованою системою планування та фінансування, де велике значення відігравали партійні та профспілкові структури.

Систематична робота з привертання глядачів, організація рекламних кампаній та планування гастрольних маршрутів усвідомлено виконувались через взаємодію з партійними райкомами та профспілковими організаціями. Фінансування та розподіл квитків також здійснювалися залежно від рішень цих структур, що свідчило про суттєвий вплив політичного контексту на гастрольну діяльність.

У контексті розгляду сучасного періоду виокремлюється зміна парадигми в організації гастролей. Сучасний підхід полягає в більшій самостійності та підприємницькому підході театрів. Організатори активно використовують свої фінансові ресурси, оптимізують витрати та спрямовуються на максимізацію прибутку. Відмінності полягають також у тому, що сучасна гастрольна діяльність орієнтована, передусім, на великі міста, враховуючи їхню рентабельність та культурну насиченість.

Зазначається, що розвиток гастрольної діяльності відбувався не лише в економічному, але і в культурному та творчому вимірі. Сучасні театри активно застосовують стратегії ефективного використання ресурсів, враховуючи фінансові та креативні аспекти. Однак ця еволюція також ставить перед театральними колективами нові виклики, пов'язані з необхідністю забезпечення не лише прибутковості, але й збереженням та презентацією творчого потенціалу у різних регіонах.

Отже, висновки з першого розділу свідчать про значущі зрушення в організації гастрольної діяльності, які визначаються не лише економічними умовами, але й соціокультурним контекстом та стратегічними рішеннями театральних колективів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЕЙ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ У 2018-2019 РОКИ

У цьому розділі буде розглянуто загальну ситуацію в країні у 2018-2019 роках, яка впливала на сценічне мистецтво в цілому, а також на гастрольний рух Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка та Київського національного академічного Молодого театру. Буде представлена статистика гастрольної діяльності кожного із зазначених театрів.

2.1. Загальна ситуація в країні у 2018 та 2019 роки.

Період з 2018 по 2019 роки можна назвати "Золотим часом" для театрального мистецтва. Аналіз показників Національного театру імені Івана Франка та Молодого театру свідчить про успіх у різних аспектах. Висока відвідуваність, значні заробітки, зріст доходів, велика кількість зіграних вистав та задоволення глядачів стали характерною рисою цього періоду. Цей успіх також поширювався на гастрольну діяльність театрів у різних містах України та за кордоном. Театри активно подорожували країною, беручи участь у різноманітних фестивалях, таких як "Чеховфест" у Сумах, "Мельпомена Таврії" у Херсоні, "Золотий Лев" у Львові та багато інших, привертаючи увагу шанувальників мистецтва та роблячи вагомий внесок у культурний простір.

Проте цей період також відзначився високою конкуренцією, оскільки велика кількість театрів гастролювала протягом 2018 та 2019 років. Перенасичений ринок гастрольних вистав вимагав від театрів не лише високої якості вистав, але й ефективної рекламної кампанії. Була більш

менш стабільність. Всі знали, що у людей є гроші, і вони можуть ходити у театр. Тоді з'явилася потреба в творчих підходах до привертання глядачів, і кожен театр мав розробляти унікальні стратегії, які перевершать рекламні кампанії конкурентів, щоб переконати аудиторію обрати саме їхні вистави. Одеса стала особливим центром цього театрального буму, збираючи аудиторію з усієї країни. У цьому конкурентному середовищі театри відчували потребу в особливих зусиллях, щоб забезпечити свою привабливість і заробляти гроші.

У цілому, цей "Золотий час" відзначався не лише тріумфом театрального мистецтва, але й викликами, які вимагали від творчих колективів винахідливості та впевненості у власних можливостях.

Нижче розглянемо більш детально Національний академічний Молодий театр та Національний театр імені Івана Франка, їхню гастрольну діяльність в 2018 та 2019 роках.

2.2. Гастрольна діяльність Молодого театру у 2017 році.

Перед тим, як розпочати розгляд гастрольної діяльності Молодого театру у 2018 та 2019 роках, важливо ознайомитися з подіями театру у 2017 році.

Розглядаючи гастрольну діяльність Молодого театру, варто зазначити, що у 2017 році театр самостійно організовував гастролі в місті Одеса. Це були гастролі «на касу».

Ірина Анатолівна Грицуляк розповідає про те, як організовували гастролі в місті Одеса: «Ми пройшли театри, зустрілися з керівниками, оглянули майданчики, перевірили стан основної сцени та кількість залів. Обговорили умови організації гастролей на різні періоди. Після цього приїхали і розпочали підготовку: обрали вистави, здійснили вивіз

колективу, організували проживання та харчування, привезли повністю декорації трьох вистав та замовили транспорт. Підготовлена рекламна продукція була доставлена заздалегідь через контакти, які сформувалися безпосередньо в Одесі. Це була kontramarka.ua, яка продавала квитки та розміщувала рекламу в Одесі.»

Грицуляк Ірина Анатолівна вирушила до Одеси за декілька днів до початку вистави разом з адміністратором, щоб підготувати всі організаційні моменти. Протягом гастролей грали вистави, зустрічали акторів, проводили репетиції, показували виставу та відправили акторів додому, а потім знову зустрічали нову партію акторів, проводили репетиції, оновлювали декорації і так далі. Завершивши гастролі, підвели підсумки, і повернулись додому.

Це називається гастролями, організованими безпосередньо театром в іншому місці.

Гастрольна діяльність Молодого театру в 2017 році завершилася з мінусовим фінансовим результатом у сумі 100.000 (сто тисяч). Тобто театр просто показав себе. Організація таких гастролей дала театру побути в іншому місті і акторам - попрацювати на іншій сцені, в іншому театрі. Як каже Ірина Анатолівна: «Ми поїхали показати себе. Надали можливість виїхати в інше місто за власні кошти. Це був такий пробний момент. Організувати і подивитися, чи вийде у нас.»

Тим не менше, це був важливий етап для театру, який вирішив показати себе в іншому місті. У подальшому пандемія у 2020 році не дозволила повторити цей досвід. У 2018 році театр заробляв кошти, щоб покрити всі розходи, які театр мав на гастролях у 2017 році. У 2019 році у театру не було таких намірів повторювати організацію гастролей на таких умовах.

Гастролі на касу неможливо організувати кожен рік. Це має відбуватися таким чином, щоб не шкодити репертуару театру, бо майданчик театру – це самий головний майданчик, який приносить дохід. Для того,

щоб виїхати на гастролі, театр має робити це тільки в той період, коли театр закривається на літній сезон. Організувати гастролі в театральний сезон просто неможливо, бо як показує практика під час гастролей в Одесі 2017 році, театр вивіз майже весь склад акторів, щоб зіграти три вистави. Тобто на той момент театр повністю оголив репертуар. Саме тому такий вид гастролей планується поза репертуаром та не в театральний сезон. Такі гастролі відбуваються тільки протягом певного періоду, наприклад, перед початком сезону, і вимагають великих зусиль для їх організації та координації.

2.3. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2018 року.

Наступні роки діяльності театру відзначаються більше фестивальною діяльністю та виїзними виставами.

У 2018 році Молодий театр брав активну участь у різноманітних фестивалях. Це був традиційний фестиваль «Чехов Фест 2018» у місті Суми, де грали виставу «Потрібні брехуни». Також відбувся фестиваль «Під цвітом сакури» місті Ужгород, куди театр отримав запрошення виступити на малій сцені з виставою «Фрекен Жюлі». Молодий театр традиційно брав участь у міжнародному театральному фестивалі «Мельпомена Таврії» у місті Херсон. Того ж року театр був запрошений до Львова на фестиваль «Золотий Лев» для представлення вистави «Однорукий». Місто Ніжин, міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької, запросив театр з виставою «Дівочий виноград».

Це були фестивалі, які організовувалися за рахунок приймаючої сторони.

Планування участі вистав Молодого театру на фестивалях є ключовим елементом формування іміджу театру. Протягом багатьох років театр активно представляє свої вистави на традиційних фестивалях. Організатори цих заходів завжди знали, що Молодий театр цікавить глядачів, особливо з прем'єрними виставами.

2.4. Статистика гастрольної діяльності Молодого театру у 2018 році по Україні та за кордоном.

23 березня – Молодий театр взяв участь у Всесвітньому театральному фестивалі "ЧЕХОВ ФЕСТ-2018" з виставою "Потрібні брехуни!" Фестиваль відбувався у Сумському обласному академічному театрі драми та музичної комедії ім. І.С. Щепкіна. Фінансування було здійснено за рахунок приймаючої сторони;

27 квітня – відбувся відкритий Всеукраїнський фестиваль камерного театального мистецтва "Під цвітом сакури" («Мала сцена») у місті Ужгород. Вистава "Фрекен Жюлі" відбулася за участю Закарпатського обласного українського музично-драматичного театру імені братів Юрія-Августина та Євгена Шерегіїв. Театр отримав диплом учасника. Фінансування події забезпечено приймаючою стороною;

25 та 27 травня – театр приймав участь у Незалежному Інтерактивному Містичному фестивалі авторів «НІМФА» з виставами «Епос Хижака», «Insensio». Це відбулося в місті Києві на мікро сцені Молодого театру. Акторка Анна Бащевій отримала диплом за містичне втілення інопланетної істоти в виставі «Епос Хижака»;

23 та 25 травня – відбувся Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії». Молодий театр привіз вистави «Саша, винеси сміття» та «Різня». Подія проходила у місті Херсон та відбувалася за участю

Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру імені Миколи Куліша. Театр отримав диплом учасника. Фінансування забезпечила приймаюча сторона;

24 травня – «Мельпомена Миколаївщин». На цьому заході була представлена вистава «Різня» за участю Миколаївського академічного українського театру драми та музичної комедії, у місті Миколаїв. Театр також отримав диплом учасника. Подія спонсорувалася за кошти приймаючої сторони;

30 вересня – відбувся мистецький проект «Мистецька вісь». «Дефіле театральних костюмів» відбулося у місті Києві за участю Київської міської державної адміністрації (КМДА);

2 жовтня – Міжнародний театральний фестиваль «Золотий Лев 2018». На ньому театр зіграв виставу «Однорукий». Подія відбувалася у Львові за участю Першого українського театру для дітей та юнацтва. Вистава отримала диплом учасника. Фінансування події забезпечено приймаючою стороною;

3 листопада – проходив Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької. Молодий театр зіграв виставу «Дівочий виноград» за участю Ніжинського академічного українського драматичного театру імені Ю. Коцюбинського у місті Ніжин. Вистава отримала диплом учасника. Кошти були за рахунок приймаючої сторони;

28 листопада – Молодий театр організував виїзну виставу. «Загадкові варіації» грали у місті Харкові за участю Палацу Студентів Національної Юридичної академії;

29 листопада – виїзна вистава «Загадкові варіації» показали у місті Дніпрі в Українському академічному театрі імені Тараса Григоровича Шевченка;

10 грудня – виїзна вистава «Загадкові варіації» показали у місті Суми в Сумському обласному академічному театрі драми та музичної комедії ім. І. С. Щепкіна;

24 грудня – виїзна вистава «Загадкові варіації» показали у місті Львів в Українському драматичному театрі імені Марії Заньковецької.

Закордонна гастрольна діяльність Молодого театру у 2018 році обмежилась однією поїздкою.

2 травня – команда Молодого відправилась на щорічний фестиваль «Весело 2018» від «95 Кварталу» у Туреччину, де відбувся показ вистави-бестселера «Загадкові варіації».

2.5. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2019 року.

Статистика гастрольної діяльності Молодого театру у 2019 році по Україні та за кордоном.

Молодий театр активно відвідував гастролі та фестивалі до виникнення пандемії, ведучи однаково інтенсивну роботу в обох напрямках. Театр мав підрядників, які замовляли їхні вистави, і вони регулярно брали участь у різноманітних театральних заходах по всій Україні.

У 2019 році багато фестивалів таких, як: "Чехов Фест", "Під цвітом сакури", "Мельпомена Таврії", "Німфа", повторювались, оскільки Молодий театр став постійним учасником цих заходів. Наприклад, театр взяв участь у четвертому театральному фестивалі "Кіт Гаватовича" у Львові з виставою "Різня", запрошений організаторами фестивалю. Запрошення було результатом контактів, спілкування та виявленої зацікавленості організаторів до акторів, які грали у виставі, навіть до того рівня, коли їх запрошували привезти певну виставу.

Нижче буде описано гастрольну діяльність Молодого театру у 2019 році.

10 лютого – у місті Дніпро, за участю Дніпропетровського академічного театру опери і балету, Молодий театр зіграв виставу «Підступність кохання». Це була виїзна вистава;

12 лютого – у місті Суми, за участю Сумського обласного академічного театру драми та музичної комедії імені І. С. Щепкіна, Молодий театр зіграв виставу «Підступність кохання». Це була виїзна вистава;

24 березня – проходив Всеукраїнський театральний фестиваль «ЧЕХОВ ФЕСТ-2019». Молодий театр грав виставу «Дядя Ваня» за участю Сумського обласного академічного театру драми та музичної комедії імені І. С. Щепкіна. Подія проходила у місті Суми. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони;

3 березня – проходив щорічний фестиваль театального мистецтва PRO.ACT Fest 2019. Молодий театр грав виставу "The crucible\Тяжкі випробування". Подія проходила у місті Києві, на камерній сцені Молодого театру;

17 квітня – проходив відкритий Всеукраїнський фестиваль камерного театального мистецтва «Під цвітом сакури» («Мала сцена»). Молодий театр грав виставу "Фантомні болі" та отримав диплом учасника. Фестиваль відбувся у місті Ужгород за участю Закарпатського обласного українського музично-драматичного театру імені братів Юрія-Августина та Євгена Шерегіїва. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони;

21 квітня – у місті Львів, за участю Українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Молодий театр зіграв виставу "Потрібні брехуни!". Це була виїзна вистава;

20 травня – у місті Львів, за участю Українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Молодий театр зіграв виставу "Однорукий". Це була виїзна вистава;

18 травня – відбувся Незалежний Інтерактивний Містичний фестиваль авторів «НІМФА». Молодий театр грав виставу "Острів любові" та отримав диплом учасника. Фестиваль проходив в Києві на основній сцені Молодого театру;

24 травня – проходив Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії». Молодий театр представив свою виставу "НОМО FERUS або сука-любов!". За цю роботу отримали диплом учасника, а також стали переможцями у номінаціях: «Режисура» – Білоус Андрій, «Акторська майстерність» – Грачова Дар'я (роль Харитини), Ощипок Ернест (роль Герасима). Фестиваль проходив у місті Херсон за участю Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони;

8 вересня – проходив 4-й Театральний фестиваль «Кіт Гаватовича». Молодий театр зіграв виставу "Різня". Фестиваль проходив у Львові (LEM Station);

15 вересня – у місті Маріуполь, за участю Драматичного театру, Молодий театр зіграв виставу "Загадкові варіації". Це була виїзна вистава;

30 вересня – у місті Львів, за участю Українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Молодий театр зіграв виставу "Украдене щастя». Це була виїзна вистава;

28 жовтня – у місті Львів, за участю Українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Молодий театр зіграв виставу «Підступність і кохання». Це була виїзна вистава;

1 листопада – проходив III театральний фестиваль –лабораторія – конкурс новаторських вистав молодіжних театрів України «Мукачевський ТеаТрон». Молодий театр зіграв виставу «Фрекен Жюлі» та отримав

нагороду в номінації «Найкраща режисерська робота». Фестиваль відбувся у місті Мукачево за участю Мукачевського драматичного театру. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони;

25 листопада – у місті Львів, за участю Українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Молодий театр зіграв виставу «Загадкові варіації». Це була виїзна вистава;

17 грудня – у місті Хмельницький, за участю Хмельницького обласного музично-драматичного театру ім. М. Старицького, Молодий театр зіграв виставу «Дядя Ваня». Це була виїзна вистава;

18 грудня – у місті Івано-Франківськ, за участю Івано-Франківського драматичного театру ім. І. Франка, Молодий театр зіграв виставу «Дядя ВАНя». Це була виїзна вистава.

Закордонна діяльність Молодого театру у 2019 році:

18 жовтня – Молодий театр отримав перемогу на фестивалі «WORLD THEATRE EDUCATION ALLIANCE 2019 International Theatre Festival» в Пекіні (Китай), де відбувся допрем'єрний показ вистави «Сон літньої ночі». Молодий театр взяв за цю виставу Гран-прі як найкращу виставу фестивалю. Після цього театр повернувся до Києва і зіграв прем'єру на сцена Молодого театру. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони;

7 – 12 листопада – Молодий в Сеулі (Корея) на фестивалі WORLD DUO PERFORMING ARTS FESTIVAL 2019 з виставою “INSENSO” грецького режисера Еммануїла Куцуреліса. В рамках фестивалю проведено безліч майстер-класів та створено немало міжнародних зв'язків, що допоможуть у подальшому інтегруванні Молодого театру за кордон. Фінансування здійснили за кошти приймаючої сторони.

2.6. Процес організації фестивалів в Молодому театрі

Організатори фестивалів спочатку звертаються до художнього керівника театру, висловлюючи своє бажання та зацікавленість у тому, щоб театр виступив на фестивалі, наприклад, «Чехов Фест», з певною виставою. Після цього вони обговорюють умови співпраці та вибирають конкретну виставу для участі. Від театру тільки треба узгодити склад акторів, повністю забезпечити виїзд вистави в тому складі як вона йде в театрі, включаючи декорації, художню постановчу частину, акторський склад і адміністративну частину. Наче виставу театру перенесли в інше місце.

З фестивалів театр не отримує прибутку, оскільки вони їдуть за запрошенням. Однак це підвищує престиж театру. Певні фінансування з приймаючої сторони є. Наприклад, фестиваль бере на себе оплату проживання та перевезення декорацій. Театр влаштовує працювати на таких умовах. Такий формат роботи дозволяє продовжувати свій репертуар і в той же час представляти свій театр на фестивалях.

Фестиваль «Мельпомена Таврії» завжди слідкувала за прем'єрами Молодого театру. Вони знають, що вистави Молодого театру користуються попитом у глядача в місті Херсоні. І знову ж таки, через спілкування з художнім керівником театру, спочатку запрошують брати участь, після цього фіксується заявка, відправляють туди все, що стосується вибраної вистави. З театром погоджують всі деталі і починають організацію виїзду театру. Від театру потрібні тільки списки виїзду, приїзду, монтаж сцени, репетиції, кількість людей, щодо харчування, перебування і тд.

Проблем в організації фестивалів у театру ніколи не було. Так само відбував процес організації на фестиваль «Золотий Лев», куди театр їздив з виставою «Однорукий». Фестиваль врахував те, що Молодий театр давно не був на цьому фестивалі і бажав, щоб львів'яни повернулися до вистав Молодого театру. Організатори запросили, обрали виставу і театр поїхав у

Львів. А фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької в Ніжині, театр майже протягом 10 років бере участь у цьому фестивалі, бо знає, що якщо приїде Молодий театр зі своїми виставами, фестиваль зможе їх продати і поповнити казну свого театру.

Цей підхід дозволяє не лише показати свої вистави, але й підтримувати популярність, престиж та імідж театру.

У 2018 році театр також зміг організувати декілька виїзних вистав в такі міста, як: Харків, Дніпро, Суми, Львів. Ці вистави попередньо отримали певні кошти, тобто ці вистави купили. Як тільки здійснили повну гарантовану оплату за ці вистави, їх поїхали показувати в інші міста. В наступному підрозділі буде описано гастрольну діяльність Молодого театру у 2018 році.

2. 7. Гастрольна діяльність Національного театру імені Івана Франка в 2018 та 2019 роках.

Гастрольна діяльність Національного театру імені Івана Франка у 2018 та 2019 роках включала в себе серії виступів у різних містах України. Так, театр побував у Полтаві протягом тижня, у Харкові протягом 10 днів та у Львові протягом кількох днів. Після цього наступив період, коли вистави театру стали об'єктом зацікавлення продюсерів. Вони обрали театр імені Івана Франка, взяли на себе всі витрати і, після вирахування всіх витрат з прибутку, залишалася певна сума, яку виплачували театру. Таким чином, гастролі завжди приносили чистий прибуток, і наразі втратних гастролей не відзначається. Нижче буде представлена статистика гастрольної діяльності Національного театру імені Івана Франка у 2018 та 2019 роках.

2.8. Статистика гастрольної діяльності Національно театру імені Івана Франка у 2018 році по Україні та за кордоном.

01 березня – на запрошення ТОВ «Преса Плюс», театр здійснив виїзну виставу «Великі комбінатори» Дмитра Чирипюка та Володимира Юдова. Це відбувалося у Чернігівському обласному українському музично-драматичному театр ім. Т. Г. Шевченка, місто Чернігів;

13 квітня – виїзна вистава «Не плачте за мною ніколи...» Марія Матіос за участі Волинського академічного обласного театру ляльок, місто Луцьк;

29 квітня – відбувся Відкритий фестиваль камерного театрального мистецтва «Під цвітом сакури». Театр представив виставу «Увертюра до побачення» Івана Франка у місті Ужгород;

02 травня – виїзна вистава на запрошення ТОВ «Дніпро Концерт». Театр грав виставу «Річард III», В. Шекспір у місті Запоріжжя;

07 травня – пройшов Міжнародний мистецький фестиваль країн Карпатського регіону «Карпатський простір». Театр представив виставу «Річард III», В. Шекспір. Фестиваль відбувся в місті Івано-Франківськ;

11 травня – виїзна вистава на запрошення ФОП Шумейко О.П.. Театр грав виставу «Едіт Піаф. Життя в кредит», Юрій Рибчинський, Вікторія Васалатій. Місто Обухів;

17 травня – виїзна вистава на запрошення ТОВ «Преса Плюс», місто Бориспіль. Театр грав виставу «Самотня Леді», Ігор Афанасьєва;

25 травня – відбувся ХХ Ювілейний Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомна Таврії» у місті Херсон. Театр грав виставу «Не плачте за мною ніколи...» Марія Матіос;

26 травня – пройшов ХХ Ювілейний Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомна Таврії», місто Херсон. Театр Івана Франка приймав участь з виставою «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

17 червня – виїзна вистава на запрошення ТОВ «Преса Плюс», місто Миргород. Грали виставу «Швейк», Ярослав Гашек;

02 вересня – театр Івана Франка приймав участь у Національному мистецькому фестивалі «Кропивницький» на запрошення «Державної дирекції міжнародних конкурсів та мистецьких програм «Арт-Україна», місто Кропивницький. На фестивалі представляли виставу «Момент кохання» Володимира Винниченка;

10 вересня – проходив X Всеукраїнський театральний фестиваль «Коломийські представлення» у місті Коломия. Театр грав виставу «Самотня Леді», Ігор Афанасьєва;

16 вересня – виїзна вистава на запрошення ТОВ «Преса Плюс». Театр грав виставу «Шельменко-денщик» Григорія Квітки-Основ'яненка у приміщенні Черкаської обласної філармонії;

28 вересня – театр приймав участь у Всеукраїнському фестивалі театального мистецтва «Світ. Огляд» з виставою «Не плачте за мною ніколи...» Марія Матіос. Місто Сєверодонецьк;

30 вересня – гастролі на запрошення ТОВ «Ампулка». Театр грав виставу «Незрівнянна» Пітера Квілтера у Полтаві та Харкові;

04 жовтня – проходив фестиваль «Феєрія Дніпра». Театр приймав участь з виставою «Подорож Аліси до Швейцарії» Лукаса Берфуса у Дніпрі;

07 жовтня – театр приймав участь у Міжнародному театральний фестивалі «Золотий Лев- 2018» з виставою «Розбитий глек» Генріх фон Кляйст. Подія відбувалася у Львові;

22 жовтня – театр приймав участь у XXVI Міжнародному фестивалі «Слов'янські театральні зустрічі» з виставою «Дами і гусари» Олександра Фредро. Фестиваль проходив у Чернігові;

25 жовтня – відбувся театральний фестиваль «Золоті оплески Буковини, на якому театр зіграв виставу «Незрівнянна» Пітера Квілтера. Це відбулося у місті Чернівці;

01 листопада – театр Івана Франка приймав участь у фестивалі «Сталкери-2018» з виставою «Morituri te salutant» Василя Стефаника. Місто Берегово;

07 листопада – у містах Запоріжжя та Дніпро, відбулися гастролі з виставою «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі та Ренцо Тарабузі;

14 листопада – у місті Одеса, відбулися гастролі з виставою «Незрівнянна» Пітера Квілтера. Виставу грали у Одеському Національному академічному театрі опери та балету;

17 листопада. – у Вінницькому академічному музично-драматичному театрі ім. М. К. Садовського пройшли гастролі театру Івана Франка. Грали виставу «Незрівнянна» Пітера Квілтера;

30 листопада – у Чернігівському обласному академічному українському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченко пройшли гастролі театру. Представили виставу «Едіт Піаф. Життя в кредит», Юрій Рибчинський, Вікторія Васалатій;

06 грудня – у Донецькому академічному обласному драматичному театрі відбулися гастролі театру. Грали виставу «Швейк», Ярослав Гашек. Місто Маріуполь;

07 грудня – у Донецькому академічному обласному драматичному театрі відбулися гастролі театру. Грали виставу «Шельменко-денщик» Григорія Квітки-Основ'яненка. Місто Маріуполь.

Національний театр імені Івана Франка також у 2018 році був у довготривалих гастролях. Вони проходили в приміщенні Херсонського театру імені Миколи Куліша з 03 по 14 липня 2018 року. Нижче представлено розклад та репертуар, з яким вони їздили у місто Херсон.

3 липня - «Незрівнянна» Пітера Квілтера – відкриття гастролей

4 липня - «Розбитий глек» Генріх фон Кляйст

5 липня - «Розбитий глек» Генріх фон Кляйст

6 липня - «Незрівнянна» Пітера Квілтера

7 липня - «Всі мої сини» Артур Міллер + «Момент кохання»
Володимира Винниченка

8 липня - «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі
та Ренцо Тарабузі

9 липня - «Всі мої сини» Артур Міллер

10 липня - «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо
Скамрначчі та Ренцо Тарабузі

11 липня - «Річард III», В. Шекспір

12 липня - «Дорога Памела», Джон Патрік

13 липня - «Річард III», В. Шекспір

14 липня - «Дорога Памела», Джон Патрік – закриття гастролей

2.9. Статистика гастрольної діяльності Національного театру ім. Івана Франка у 2019 році по Україні та за кордоном.

22 січня – театр у академічному обласному музично-драматичному театрі ім. Івана Франка, грає виставу «Всі мої сини» Артур Міллер. Місто Івано-Франківськ;

16 березня – відбувся театральний фестиваль «Чехов Фест-2019». Театр приймав участь з виставою «Три товариші» Еріх Марія Ремарк. Місто Суми;

24 квітня – театр приймає участь у VI Міжнародному фестивалі «Мадач», на запрошення Національного театру Угорщини. Приймає участь з виставою «Коріолан» В. Шекспір. Місто Будапешт, Угорщина;

25 квітня – проходить VI Міжнародний фестиваль «Мадач», на запрошення Національного театру Угорщини, в якому театр приймає участь з виставою «Morituri te salutant» Василя Стефаника. Місто Будапешт, Угорщина;

18 травня – проходить XXI Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомна Таврії», в якому театр бере участь з виставою «Буна» Віри Маковій. Місто Херсон.

Національний театр імені Івана Франка у 2019 році був у декількох довготривалих гастрольних поїздках. Нижче представлено розклад та репертуар, з яким вони їздили.

Розклад гастролей та гастрольний репертуар театру в приміщенні Полтавського обласного музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя за 2019 рік:

11 червня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

12 червня – «Річард III», В. Шекспіра;

13 червня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

14 червня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

15 червня – «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі та Ренцо Тарабузі;

16 червня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

17 червня – «Річард III», В. Шекспіра;

18 червня – «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі та Ренцо Тарабузі.

Розклад гастролей та гастрольний репертуар театру в приміщенні Харківського державного академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка за 2019 рік:

19 червня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

20 червня – «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі та Ренцо Тарабузі;

21 червня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

22 червня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

23 червня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

24 червня – «Дорога Памела», Джона Патрика;

25 червня – «Моя професія – синьйор з вищого світу» Джуліо Скамрначчі та Ренцо Тарабузі;

26 червня – «Дорога Памела», Джона Патрика.

Розклад гастролей та гастрольний репертуар театру в приміщенні Національного Івано-Франківського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Івана Франка за 2019 рік:

02 липня – «Незрівнянна» Пітера Квілтера;

03 липня – «Коріолан» В. Шекспір;

04 липня – «Незрівнянна» Пітера Квілтера;

05 липня – «Коріолан» В. Шекспір;

06 липня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

07 липня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк;

08 липня – «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького;

09 липня – «Три товариші» Еріх Марія Ремарк.

З початку нового театрального сезону театр продовжував паралельно із стаціонаруванням свою гастрольну діяльність. Театр Івана Франка їздив на фестивалі, а також здійснював короткострокові гастролі. Нижче представлені ці виїзди.

21 вересня – театр представив свою виставу «Момент кохання» В. Винниченка на Міжнародному театральному фестивалі монодрам «Монологи над Ужем» в місті Ужгороді;

24 вересня – були гастролі у місто Черкаси, грали виставу «Самотня Леді» Ігора Афанасьєва;

28 вересня – відвідали театральний фестиваль «Напрямок Схід III» у місті Білосток, Польща. Це відбувалося у Драматичному театрі ім. Олександра Венгерко;

03 жовтня – гастролі на замовлення ТОВ «Преса Плюс». Театр поїхав у місто Полтава, в Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Миколи Гоголя, з виставою «Швейк» Ярослава Гашека та «Момент кохання» В. Винниченка;

05 жовтня – відбувся Міжнародний театральний фестиваль «Золотий Лев-2019», у місті Львові, де театр приймав участь з виставою «Коріолан» В. Шекспіра;

09 жовтня – на замовлення КП Шумейко О. П. відбулася вистава «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Оснв'яненка, у приміщенні міського Будинку культури у місті Обухів;

18 жовтня – театр запросили КП «Криворізького академічного міського театру музично-пластичних мистецтв «АКАДЕМІЯ РУХУ» з виставою «Не плачте за мною ніколи...» Марія Матіос;

30 жовтня – було запрошення від Чернівецького академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської, щоб театр прийняв участь у театральному фестивалі «Золоті оплески Буковини» з виставою «Моменти кохання» В. Винниченка у місті Чернівці;

02 листопада – театр поїхав за кордон у місто Ціндао, Китай на запрошення Центральної Академії Китаю з уривком вистави «Коріолан» В. Шекспіра;

22/23 листопада – на запрошення ФОП Тітар Ю.А. театр поїхав на гастролі у місто Одеса, де зіграв дві вистави «Річард III» за п'єсою В. Шекспіра та «Швейк» Я. Гашека у приміщенні Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. Василька;

20 грудня – з нагоди 80-річчя Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру, було запрошено театр Івана Франка прийняти участь у «Ювілейних театральних зустрічах» з виставою «Момент кохання» В. Винниченка у місті Рівне.

Висновки до другого розділу.

У контексті аналізу гастрольної діяльності Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка за роки 2018-2019 важливо визначити ключові аспекти та тенденції, що впливають на розвиток та популярність обох театрів.

Обидва театри вражають своєю активністю в гастрольній діяльності, охоплюючи різні регіони України та країни за кордоном. Розмаїття представлених вистав свідчить про те, що театри вдаються в розробку різноманітних тем та жанрів, створюючи унікальний театральний продукт.

Можна спостерігати, що гастролі виконують важливу роль у культурній дипломатії. Театри, виходячи за межі власного театального приміщення, активно представляють сучасне українське мистецтво та театральну культуру на світовому рівні, сприяючи культурному обміну та взаєморозумінню.

Важливим аспектом гастрольної діяльності є здатність театрів адаптуватися до різних смаків глядачів та місцевих особливостей. Гнучкість у виборі репертуару та ефективне взаємодію з різними аудиторіями свідчать про високий професіоналізм та артистизм обох театрів.

Спостереження за гастрольною статистикою стає ключовим критерієм успіху та популярності театрів. Високий показник гастрольної активності свідчить не лише про внутрішню якість вистав, але й про їхню привабливість для різноманітної публіки.

Гастрольна діяльність є частиною стратегії інтеграції театрів у сучасну театральну сцену. Вона створює можливості для театрів розвиватися, залучати нових глядачів та залишатися актуальними в динамічному середовищі.

Гастрольна діяльність театрів також показує їхню готовність відповідати на замовлення та запити від різних організацій та глядацької аудиторії. Це свідчить про глибоке розуміння своєї аудиторії та бажання відповідати на її очікування.

Узагальнюючи, гастрольна діяльність Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка за досліджений період визначається великою активністю, гнучкістю, та здатністю адаптуватися до викликів сучасності. Обидва театри виходять за межі власних приміщень, відзначаючись успішним взаємодією з глядачами, як на місцевому, так і на міжнародному рівні. Гастролю стають важливим елементом не лише театрального продукту, а й стратегії розвитку, що сприяє популярності, розширенню аудиторії та поглибленню взаєморозуміння між різними культурними спільнотами.

Гастрольна діяльність Молодого театру в 2018 та 2019 роках належно відображає його прагнення взаємодіяти з аудиторією за межами власного регіону. Участь у фестивалях, театральних подіях та турнірах свідчить про прагнення театру до креативного обміну досвідом та взаємопідтримкою в культурному просторі. Зокрема, гастролю в Польщі та Китаї засвідчують міжнародне визнання та зацікавленість української театральної сцени.

Національний театр імені Івана Франка продемонстрував вражаючу гастрольну активність в різних регіонах України та за кордоном. Широкий

репертуар, що охоплює як класичні твори, так і сучасні інтерпретації, підкреслює високий професіоналізм та творчу відкритість театру.

Аналіз гастрольної статистики свідчить, що обидва театри вдало поєднують іноземні гастролі з турнірами по різних містах України. Глибоке вивчення потреб різних аудиторій дозволяє театрам зберігати актуальність своєї творчості та привертати нових шанувальників.

Розуміння та врахування потреб глядачів стало ключовим елементом гастрольної стратегії. Театри активно залучаються до різноманітних культурних заходів, фестивалів та театральних платформ, що сприяє їхній видимості та участі у значущих проектах.

Гастрольна діяльність Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка виявляється стратегічною, високоорганізованою та успішною. Співпраця з різними культурними ініціативами та гнучкість у виборі репертуару дозволяють цим театрам здобувати популярність та визнання як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Гастролі виступають не лише як елемент театральної активності, а й як важливий культурний міст, що об'єднує глядачів із різних куточків світу в єдинообразній театральній спільноті.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ В ПЕРІОД COVID-19

У третьому розділі буде розглянуто вплив пандемії COVID-19 на сценічне мистецтво в Україні в загальному контексті, а також вплив цієї пандемії на організацію гастролей київських театрів, зокрема Київського академічного Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка. Крім того, буде проаналізовано гастрольну статистику кожного з вказаних театрів протягом цього періоду.

3.1. Вплив пандемії COVID-19 на сценічне мистецтво в країні в загальному контексті.

Поширення COVID-19 викликало неочікувані та значущі зрушення у світі мистецтва та культури. Гостра криза в галузі охорони здоров'я та велика ступінь невизначеності зачіпали всі сфери культурної та мистецької діяльності. Організації, що працюють у сфері мистецтва, спробували зберегти свою місію, яка часто фінансується державою та спрямована на забезпечення доступу до культурної спадщини для громадян. Вони активно працювали над забезпеченням безпеки свого персоналу та відвідувачів, а також адаптацією до непередбачуваних змін у стратегіях, які тривають у невизначених умовах.

До березня 2020 року більшість культурних установ по всьому світу зачинили свої двері на невизначений термін або різко зменшили свою активність. Виставки, мистецькі заходи та театральні вистави скасовалися зовсім або їх перенесли. Це викликало потребу в серйозних заходах для

надання альтернативних чи додаткових послуг через цифрові платформи, підтримки ключових видів діяльності.

Очікувалося, що суспільний інтерес до мистецтва та культури відновиться, але з неозначеним горизонтом і з урахуванням можливих змін у вподобаннях споживачів мистецтва.

Стикнувшись із необхідністю закриття своїх приміщень та обмеженням доступу протягом кількох тижнів, керівники культурно-мистецьких закладів по всьому світу стали стикається із рядом нових викликів. Це включало у себе турботу про добробут персоналу, управління очікуваннями зацікавлених сторін, які вимагали швидких дій, при цьому використовуючи обмежені ресурси та зі скороченими можливостями стратегічного планування, а також вирішення проблеми зниження доходів, ймовірних звільнень, переходу на частковий робочий день та розгляду можливості повного переходу до віртуальної присутності в Інтернеті. Спільне закриття культурних закладів та ізоляція населення вдома призвели до зростання бажання отримати доступ до культурних цінностей та знаходити у них задоволення. Це призвело до активного розвитку цифрових платформ в сфері культури, які стали визначальними у споживанні та створенні мистецьких творів. Ряд культурних закладів та митців вирішили переорієнтувати свою діяльність в онлайн-простір, використовуючи різні формати від соціальних мереж до віртуальної реальності, як спосіб продовження своєї місії та утримання аудиторії. Багато митців вибрали полегшення обмежень на цифрову дистрибуцію своїх творів, раніше захищених авторським правом. Факт того, що значна частина цифрового культурного контенту стала доступною безкоштовно, підняло рівень обізнаності громадськості та митців. Глобальний попит на онлайн-доступ до культурної спадщини, не порушуючи при цьому обмеження законів про авторське право та поліпшуючи фінансову підтримку доступу до мистецтва, фінансованого державою.

Однією з визначальних особливостей сектору культури є проведення масових подій, таких як фестивалі, концерти та кінопокази. Проте пандемія COVID-19 призвела до масового закриття культурних закладів і трансформації формату культурних подій. Під час першого локдауну у весні 2020 року організатори більшості культурних заходів в Україні виявилися в ситуації, коли деякі із заходів було скасовано або перенесено на майбутнє. Частина культурних інституцій вирушила в онлайн-простір, але багато з них стикнулися з викликами цифрового формату без попередньої підготовки або навичок для проведення подій в онлайні.

На весні 2020 року в Україні був введений перший локдаун у зв'язку з розповсюдженням коронавірусу. З 12 березня було припинено відвідування усіх закладів культури та скасовано всі масові заходи. На етапі початкового розгортання пандемії, Міністерство культури та інформаційної політики надавало рекомендації для бюджетних установ та різних напрямків культури щодо подальших дій після жорстких обмежень та умов роботи під час карантину. Рекомендації наголошували на дотриманні чинного законодавства, забезпеченні дистанційної роботи. Також в них були зазначені рекомендації про уникнення проведення масових та колективних подій. Специфічне у цих рекомендаціях вказувалося, що керівництво закладів культури повинно гарантувати зручний проїзд свого персоналу на роботу, дотримання протиепідеміологічних заходів та відновлення репетицій з певними обмеженнями. Особливий акцент був також зроблений на рекомендаціях використання соціальної дистанції та індивідуальної гігієни, а також аспекти, пов'язані з організацією дистанційної роботи.

16 червня 2020 року було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки сфери культури, креативних індустрій, туризму, малого та середнього бізнесу у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням

коронавірусної хвороби COVID-19». Цей закон передбачав ряд заходів для підтримки культурних і креативних індустрій.

У липні 2020 року був введений адаптивний карантин, що передбачав поділ території на різні епідеміологічні зони. У зелених і жовтих зонах дозволялося працювати закладам культури, але з обмеженнями для кінотеатрів і театрів. У помаранчевій зоні дозволялися масові заходи з обмеженою кількістю учасників та дотриманням соціальної дистанції. У червоних зонах заклади культури мали залишатися закритими.

У листопаді 2020 року уряд ввів карантин вихідного дня, обмеживши роботу закладів культури та проведення масових заходів. Проте, вже в грудні ці обмеження скасували, і на всій території України дозволили закладам, які організують масові події, такі як кінотеатри та театри, працювати з наповненістю залів до 50%.

З 8 по 24 січня 2021 року в країні був введений локдаун, під час якого заклади культури повністю закривались. З лютого знову діяв адаптивний карантин із кольоровим зонуванням. Навесні 2021 року всі регіони України опинилися в червоній зоні, що означало знову закриття культурних закладів.

У липні 2021 року ухвалено постанову Кабінету Міністрів, згідно з якою при погіршенні епідеміологічної ситуації заклади культури у "жовтій" зоні могли працювати, якщо 80% персоналу було вакциновано, а у "червоній" зоні — при 100% вакцинації.

Дослідження ЮНЕСКО показує, що найбільше постраждали напрямки сектору культури, які передбачають фізичну взаємодію та соціальну включеність. Заклади, що обумовлюють більше фізичної активності, такі як театри, кінотеатри та музеї, виявилися особливо уразливими. Зокрема, культурні події, які передбачають фізичну взаємодію з відвідувачами, зазнали більших втрат порівняно з тими, що можуть бути доступні з дому, такими як стрімінгові платформи та літературні твори.

У 2020 році було скасовано значну кількість публічних заходів по всьому світу. В Україні багато масових заходів були або скасовані, або перенесені на наступний рік, включаючи міжнародний театральний фестиваль "Мельпомена Таврії", який проходив на свіжому повітрі з дотриманням соціальної дистанції, бо влітку 2020 року рівень захворюваності був менший.

3.2. Вплив пандемії COVID-19 на організацію гастролей в київських театрах.

Протягом періоду з 2020 по 2021 роки, неможливо обійти поглядом величезний вплив пандемії COVID-19 на сценічне мистецтво в Україні. За два роки пандемії театри опинилися в складних умовах, які визначалися не лише фінансовими втратами, але й стрімким переосмисленням їхньої ролі в сучасному суспільстві.

Початок пандемії заблокував можливості гастрольних виїздів, вирубавши головний джерело доходів театрів. Тим не менше, завдяки успішним рокам 2018-2019, де вони заздалегідь забезпечили собі фінансову основу, театри мали можливість вижити економічно. Захоплені та перевищені фінансові стратегії дозволили театрам тримати свої двері відчиненими, навіть у складних умовах пандемії.

Перша хвиля карантину призупинила роботу театрів, але друга хвиля вже призвела до відновлення вистав. Обмеження ввели нові виклики, такі як збереження соціальної дистанції та обмеження на кількість глядачів. Проте, попри низькі статистики відвідуваності, глядачі продовжували відчувати себе залученими до театрального мистецтва, демонструючи, що пандемія не змогла повністю відірвати їхній інтерес до живого мистецтва.

Спроба адаптації до нової реальності привела до запуску ініціативи "театр на дивані", коли вистави стали доступні для перегляду на стримінгових платформах. Проте ця історія не знала великого успіху, підкреслюючи той факт, що театр - це не лише аудіовізуальне мистецтво, але й жива подія, яку неможливо повністю замінити віртуально.

Хоча ковідний період негативно вплинув на фінансовий стан театрів та спричинив втрату фізичного контакту із глядачем, він також відзначив витривалість театральної сутності. Театр залишався не тільки місцем, куди можна прийти, але й життєво важливою частиною суспільства, яку навіть пандемія не змогла повністю зупинити.

Нижче буде розглянуто процес організації гастролей під час пандемії на прикладах Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка.

3.3. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2020 та 2021 років по Україні та за кордоном.

Коли настала пандемія в театрі практично все призупинилося через обмеження по розміщенню глядачів в залі. Під час пандемії можна було лише продавати третину, половину місць в залі і це унеможливлювало окупність гастролей. Молодий театр їздив під час пандемії на декілька фестивалів.

2020 рік. Спала перша хвиля карантинних обмежень, і театрам дозволили відновити роботу. В цей період до Молодого театру проявив свою зацікавленість фестиваль «Face to Face» у Хмельницькому. Організатори захотіли, щоб театр представив свою виставу «Сон літньої ночі», прем'єра якої відбулася 12 листопада 2019 року. Фестиваль Бруно Шульца в місті Дрогобичі також були зацікавлені в цій виставі.

Тобто Молодий театр їздив у 2020 році майже тільки в два міста, на два фестивалі, і все. Це був кінець року, коли театр вже почав працювати в певному режимі. З березня місяця театр повністю був на карантині, тому що на перший етапах було все повністю закрито, транспорт не працював, і не дозволялося виходити на вулиці. Зрозуміло, що театр не виїжджав і заборонялися масові заходи певний період.

Як тільки театр поновив роботу, він отримав запрошення на фестивалі. Вони зібрали невеликий склад акторів і вирушили.

Ці фестивалі організовувалися за тим самим принципом, що й попередні. Організатори фестивалю зателефонували художньому керівникові театру і запросили, бо були зацікавлені показати прем'єрну виставу «Сон літньої ночі». Вони знали, що вийшла прем'єра, і хотіли її показати для певної категорії.

Фестиваль у Хмельницькому відбувався через онлайн трансляцію, тому що людей взагалі не було, мається на увазі фізичних глядачів. Сам фестиваль проходив так, що приїжджали театральні трупи на сцену, грали виставу, і це все транслювалося в онлайн режимі. У місті Дрогобичі на фестивалі Бруно Шульца були глядачі, тобто цей фестиваль проводився традиційно, але з певними санітарними обмеженнями, які дозволяли показувати або не показувати вистави. Якщо дозволяли сидіти через одне крісло чи через два крісла, то так і робили.

3.4. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2020 році Київський національний академічний Молодий театр

п/п	Назва заходу	Дата	Місце проведення	Назва вистави, результат (нагороди, ЗМІ, ін.)	Сума та джерело фінансування
1.	III Всеукраїнський театральний фестиваль – премія «ГРА»	2020 рік	м. Київ (Київський національний академічний театр Молодий театр)	«Ласкаво просимо до пекла» «Краща камерна вистава»	-
2.	Всеукраїнський театральний фестиваль на камерній сцені «Face to Face»	15 листопада 2020 року	м. Хмельницький (Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Старицького)	«Сон літньої ночі» Диплом за участь та високий мистецький рівень вистави	За кошти приймаючої сторони
3.	IX Міжнародний Фестиваль Бруно Шульца	18 листопада 2020 року	м. Дрогобичі (Львівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Юрія Дрогобича)	«Сон літньої ночі»	За кошти приймаючої сторони
4.	Мистецько-освітній проект	28,29 грудня 2020 року	м. Київ (Київський національний академічний Молодий театр)	«Майстерня Молодого. Драматург #2.» День 1,2	-

У 2020 році Молодий театр мав їхати в Монголію з виставою «INSENSO», але через COVID-19 театр не зміг поїхати, тому вони взяли участь у фестивалі в онлайн режимі. Показали запис фрагментів вистави, акторки взяли нагороди за найкращі жіночі ролі.

У серпні Молодий театр взяв участь в міжнародному онлайн-фестивалі 15th SAINT MUSE theatre awards international theatre festival у Монголії. Вистава «Insensio» перемогла у номінації «Краща вистава на двох», а артисток Анну Бащеву та Вікторію Ромашко було номіновано на «Кращу жіночу роль».

3.5. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2021 року по Україні та за кордоном.

У році 2021 з послабленням карантинних обмежень Молодому театру відкрилася можливість виїзду на фестивалі. Театр їздив на «Чехов Фест2021» у Сумах, фестиваль «Мельпомена Таврії» у Херсоні з виставою "Шинель" і участь у фестивалі «Грудневі театральні вечори» у Чернігові з виставою "Синій автомобіль". В контексті цих подій, в 2021 році театр мав можливість повноцінно функціонувати, адже карантинні обмеження вже не застосовувалися, а пандемія втратила свій попередній обсяг.

3.6. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2021 році Київський національний академічний Молодий театр

п/п	Назва заходу	Дата	Місце проведення	Назва вистави, результат (нагороди, ЗМІ, ін.)	Сума та джерело фінансування
1.	Всеукраїнський театральний фестиваль «ЧЕХОВ ФЕСТ2021»	6 червня 2021 рік	м. Суми (Сумський національний академічний театр драми та музичної комедії ім. М.С.Щепкіна)	«Убити чи любити»	За кошти приймаючої сторони
2.	XXIII Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії»	3 вересня 2021 року	м. Херсон (Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша)	«Шинель»	За кошти приймаючої сторони
3.	XV Єреванський міжнародний театральний фестиваль Шекспіра	15 листопада 2021 року	м. Єреван театр Амазгаїн	«Сон літньої ночі»	За кошти приймаючої сторони
4.	IV Всеукраїнський театральний Фестиваль-Премія «ГРА»	30 листопада 2021	Онлайн трансляція	«Шинель»	-
5.	XXXV театральний фестиваль «Грудневі театральні вечори»	2 грудня 2021 року	м. Чернігів (Чернігівський обласний молодіжний театр)	«Синій автомобіль»	За кошти приймаючої сторони

15 листопада актори Молодого театру відкривали виставою «Сон літньої ночі» XV Міжнародний Шекспірівський фестиваль на сцені театру Амазгаїн. Фестиваль відбувся у Єревані (Вірменія) й приймав понад 100 гостей зі США, Франції, Болгарії, Ірану та інших країн.

«Сон літньої ночі» - це така гастрольна вистава, як кажуть в Молодому театрі про неї, бо там мінімальна кількість учасників і майже немає декорацій, просто складають костюми у валізу.

Деякі обмеження та проблеми виникали у зв'язку з епідеміологічними обставинами, але основною вимогою була рекомендація щодо вакцинації, яка не була примусовою, але рекомендованою в умовах, які передбачали вакцинацію у Києві чи в Україні.

3.7. Використання стримінгових платформ під час карантину в Молодому театрі.

Під час пандемії деякі театри намагалися підтримувати свою діяльність через стримінгові платформи, тобто показували свої вистави онлайн. Це ще називали «театр на дивані», але в більшості випадків це не приносило ніякого прибутку.

Молодий театр взагалі відмовився від такої діяльності. Художній керівник, Білоус Андрій Федорович, пояснив це так: "Ми цього не робили, тому що це ідеологія нашого театру. Ми вважаємо, що театр - це коли глядач є живий, і живий актор. Якщо це онлайн, то це вже не театр, це вже інший вид мистецтва, який абсолютно відрізняється від театрального, справжнього театру. Тому ми свідомо цього не робили і не прогадали, тому що, як показала практика онлайн усіх цих вистав інших театрів, це не мало ніякого результату в перші дні, може, тижні пандемії хтось ще цікавився цими онлайн виставами, а потім це затихло, і ніхто онлайн не дивився

вистав. Це не театр і глядачі це розуміють, і вони, як би голосують тим, що просто не відвідують. Заплатити, ще й платити за онлайн трансляції чи онлайн вистави. Це, якщо якась унікальна вистава там закордонного театру. Наприклад, ми під час пандемії відкрили онлайн вистави лондонських театрів. Через те, що ми, театральні, а не прості пересічні люди і не мали змоги відвідати ці вистави там в реальності, то ми дивилися для своєї театральної користі, професійної. А от споживати театральний продукт в повній мірі як театральний продукт не з точки зору, поцікавитись, як воно там відбувається, а з точки зору основних принципів, за якими існує театр - передача емоцій і почуттів - то з онлайн вистави отримати це дуже важко.

Тим більше, що телевізійна вистава це окремий вид телевізійного мистецтва, яка вимагає дуже серйозної технічної роботи, зйомки, озвучування. І у нас, в Україні, ніхто серйозно цим вже давно не займається. Ще там за радянських часів були телекомпанії, такі як "Золоті ворота", які знімали телевізійні вистави там ПТС, з шістьма камерами, які з монтажем серйозним, з озвучуванням. І це були телевізійні вистави. По факту телевізійне кіно. Сьогодні ніхто таким не займається. Тому якість цього всього продукту, який знімається однією GoPro, вона не відповідає ніяким критеріям. І ми цим не займалися."

3.8. Гастрольна діяльність Національного театру ім. Івана Франка в період 2020 та 2021 років по Україні та за кордоном.

Під час пандемії театр не показував вистави та не здійснював гастрольні виступи. У перший період пандемії театр взагалі не працював. Однак, в подальшому було надано дозвіл на використання залу з обмеженням до 300 місць для забезпечення відстані між глядачами, а також для дотримання інших протоколів безпеки. На жаль, це стало причиною

фінансових збитків, оскільки кількість глядачів зменшилася до 300 осіб, що було нерентабельним. Крім того, виїзд на гастролі став неможливим через обмеження, наприклад, не всі театр дозволяли приїжджати до себе з гастролями. Ці умови спричинили припинення гастрольного руху на деякий час.

В цілому діяльність театру Івана Франка в цей період обмежувалась демонстрацією записаних вистав, які були доступні для перегляду на платформі YouTube. Ці вистави включали в себе твори, які вже не були представлені в репертуарі, такі як "Отелло". Ці ініціативи надавали можливість глядачам безкоштовно переглядати вистави в будь-якому зручному для них місці. Важливо відзначити, що це інноваційна та патріотична ініціатива театру, оскільки він ділився власними творами та раритетними записами вистав для глядачів абсолютно безкоштовно.

Після першої хвилі пандемії багато обмежень було знято, і у театру з'явилася можливість відновити свою гастрольну діяльність і роботу театру. Нижче буде представлена гастрольна діяльність театру за 2020 та 2021 роки.

За 2020 рік:

16.02. – театр відвідав обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша з виставою «Момент кохання» В. Винниченка у місті Херсон;

13.03. – був на Всеукраїнському театральному фестивалі «Чехов Фест 2020» з виставою «Ліс» О. Островського.

Тобто театр у 2020 році успішно взяв участь у фестивалі та гастрольному виступі до введення радикальних обмежень. Після початку зазначених обмежень гастрольна діяльність у 2020 році була призупинена до червня 2021 року. Нижче представлена гастрольна діяльність за 2021 рік.

13.06. - відбулася вистава «Швейк» Я. Гашека у місті Києві;

06.07. – на запрошення громадської організації «Безбар'єрність» у місті Запоріжжя, театр приймав участь у записі привітального ролика до Дня Незалежності України на острові Хортиця;

05.09. – театр відвідав XII Всеукраїнський театральний фестиваль «Коломийські представлення» з виставою «Трамвай «Бажання» Т. Вільямса у місті Коломия;

10.09. – також відвідав XXXIII Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії» з виставою «Трамвай «Бажання» Т. Вільямса у місті Херсон;

03.10. – театр був на 7-му Міжнародному фестивалі «Мадач» з виставою «Лимерівна» П. Мирного, місто Будапешт, парк Байор Гізі,1, на студійній сцені Гоббі.

Висновки до третього розділу

Під час роздумів про гастрольну діяльність Молодого театру та Національного театру ім. Івана Франка в період пандемії COVID-19 відзначається, що цей час став для театрів великим випробуванням та одночасно важливим етапом переосмислення їхнього існування та ролі в сучасному суспільстві.

Однією з ключових проблем для театрів стали фінансові втрати, спричинені відсутністю глядацької активності, обмеженнями у проведенні гастрольної діяльності та суспільними локдаунами. Важливою виявилася попередня фінансова стратегія, яка дозволила деяким театрам виживати економічно завдяки успішним рокам перед пандемією. Зокрема, Молодий театр завдяки успішним гастролям у попередні роки мав фінансовий запас, що сприяло його виживанню в умовах складнощів.

Ініціативи, спрямовані на адаптацію до нових реалій, такі як "театр на дивані" та спроби виведення вистав до онлайн простору, показали обмеженість віртуального формату для театрального мистецтва. Ці спроби наблизити театр до глядачів через цифровий простір не отримали значущого успіху, підкреслюючи неперевершеність живої театральної події.

Гастрольна статистика обох театрів вказує на складні умови, в яких довелося функціонувати культурним установам. У 2020 році, під час пандемії, обмеження та закриття призвели до призупинення гастрольних виступів, звільнення глядацького залу та змін в роботі театрів.

Однак після послаблення обмежень у 2021 році, театри активно взяли участь у фестивалях та гастролях, спробувавши відновити гастрольний рух. Участь у національних та міжнародних заходах стала важливим кроком для відновлення та зближення з глядачами.

Національний театр ім. Івана Франка взяв участь у фестивалях, таких як "Чехов Фест2021", "Мельпомена Таврії", і "Мадач", демонструючи активність та інтерес до взаємодії на різних платформах.

Молодий театр, з своєю гастрольною активністю, представив свої вистави на різних заходах, таких як "Face to Face" та фестиваль Бруно Шульца, де вдало представив виставу "Сон літньої ночі". Серед інших подій важливо відзначити участь у міжнародних фестивалях, таких як фестиваль у Монголії, де театр отримав визнання та нагороди за виставу "INSENSO". Такий широкий спектр участі в різних подіях та фестивалях свідчить про активність та готовність театрів адаптуватися до змінних умов.

Невід'ємною частиною аналізу стало сприйняття театральних заходів онлайн глядачами. Зазначимо, що під час пандемії гастрольні виступи Молодого театру проводилися як у формі онлайн-фестивалів, так і у традиційних залах, що відкривало можливість для взаємодії з аудиторією навіть в онлайн форматі. У той час як багато театрів вирішили не займатися онлайн-трансляціями своїх вистав, Молодий театр у своєму рішенні

відмовитися від цього підходу виявив певну консервативність та утриманість, вважаючи, що справжній театр можливий тільки в живому взаємодії акторів із глядачами.

Спостереження за гастрольною діяльністю Національного театру ім. Івана Франка вказує на складнощі, які виникали через обмеження та зменшення кількості глядачів. Зміни в роботі театру, зокрема здійснення онлайн трансляцій та відсутність гастролей, призвели до фінансових труднощів.

Важливим варіантом взаємодії театрів із глядачами в цей період стала ініціатива з безкоштовної трансляції вистав на платформі YouTube, що дозволило залишатися в контакті з аудиторією та одночасно дарувати можливість безкоштовно отримувати культурний продукт. Такий крок показав патріотичний нахил театру, спрямований на підтримку глядачів у важкі моменти.

Отже, третій розділ аналізу гастрольної діяльності театрів в період 2020-2021 років вказує на складність ситуації, що виникла через пандемію та її наслідки. Наведені факти свідчать про різні стратегії адаптації театрів до нових реалій та їхню здатність виживати в умовах викликів та обмежень.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ГАСТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКИХ ТЕАТРІВ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

У четвертому розділі буде розглянуто вплив війни на сценічне мистецтво в Україні в загальному контексті, а також вплив війни на організацію гастролей київських театрів, зокрема Київського академічного Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка. Крім того, буде проаналізовано гастрольну статистику кожного з вказаних театрів протягом цього періоду.

4.1. Вплив війни на сценічне мистецтво в Україні в загальному контексті.

Говорячи про взаємозв'язок війни та сценічного мистецтва, акцентуємо увагу на періоді після 24 лютого 2022 року - дати повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації в Україну.

Реакція театрів в перший день війни показує загальну реакцію українського суспільства. Перші години після агресії визначаються стадією "відмови" - що напад на Україну став можливим, та відмовою вірити у повномасштабну війну. Глядачі сподівалися, що заплановані вистави відбудуться, прагнули зберегти віру у те, що все залишиться як раніше, і їхні плани на вечір у мистецькому середовищі залишаться в силі.

Після цього більшість українських театрів на довгий час зупинили традиційну мистецьку діяльність, перетворившись на волонтерські центри та активно долучаючись до оборонної діяльності країни в межах своїх

можливостей. Багато представників театральної галузі стали учасниками територіальної оборони та приєдналися до Збройних Сил України.

Українське театральне мистецтво, що існувало до 24 лютого 2022 року, за короткий проміжок часу пройшло великі трансформації та відновилося у новому контексті, а саме - в умовах воєнного стану, у реальності війни, що виникла в наш час і просторі.

Один із театрів в Україні став жертвою руйнівного вторгнення Російської Федерації, перетворившись у символ трагедії для сучасного українського театрального мистецтва. Чорний день - 16 березня 2022 року - залишив неоднозначний слід в історії. Маріупольський драматичний театр потрапив під удар російських повітряних сил, що призвело до його зруйнування. Схожі долі спіткали театр у Сєверодонецьку, колишній будинок Луганського українського музично-драматичного театру.

Деякі артисти Маріупольського драматичного театру знайшли притулок в Ужгородському українському театрі в Закарпатті. Щодо Сєверодонецького театру, вони отримали можливість відновити свою діяльність в Сумах.

Більш того, зазначається надзвичайні фінансові труднощі у галузі театрального мистецтва в умовах війни. Театри практично не мають матеріальних ресурсів для існування.

Вистава під назвою "Херсон незламний", яка присвячена Херсону, українському місту, що вже з початку повномасштабного вторгнення перебувало під контролем Росії. Від 1999 року в Херсоні щорічно проводився театральний фестиваль "Мельпомена Таврії", де театри з різних країн та міст України демонстрували свої вистави. Але в 2022 році через військові події, фестиваль прийняв зовсім новий формат, відбувшись у Львові з 10 по 19 червня у віртуальному режимі.

У фестивалі взяли участь також французькі та португальські театральні групи, які провели спільний онлайн-показ французького фестивалю "In Extremis" - "Мистецтво як форма гостинності". У рамках цього заходу була представлена португальська постановка від учасників з Браги під назвою "Без діалогів, але з жестами". Гасло цього року звучало як "Мельпомена Таврії – Голос Херсонщини".

Цей акт мистецького об'єднання підкреслює, що навіть при ворожому вторгненні та загрозі територіальним кордонам, українське мистецтво не здається, продовжуючи висловлювати ідеї та утримувати соціокультурний фронт. Це також виявляється як прояв підтримки театральних колег із Херсонщини та міста Херсона, які опинилися під російською окупацією.

Повномасштабне вторгнення вплинуло на театральну сцену Миколаєва. Миколаївський російський драматичний театр перебудував свою назву, виключивши "російський" і тепер відомий як Миколаївський театр драматичного мистецтва. Перші дні вторгнення стали періодом зупинки театральної діяльності, але пізніше вона була відновлена, знаходячи укриття в невеликій кімнаті під відкритим небом. Перша вистава нового сезону відзначилася абсурдним жанром, розглядаючи "втілення людських бажань". Артисти Миколаївського театру визначають свою роль сучасності як лікарів для людських душ, виступаючи в ролі лікарів психіки нашого часу.

Під час повномасштабного вторгнення театр Лесі Українки перейшов на українську мову. Позбавившись статусу театру російської драми, він повністю змінив свій репертуар. Це було повне оновлення. Раніше репертуар складав близько 60 вистав, а зранку 24 лютого у театрі не залишилося жодної вистави, яку вони могли б грати. Більша частина драматургії базувалася на російській драматургії. Театр почав все спочатку.

На сьогоднішній день, за два роки, театр випустив 33 нові вистави. Щось вони відновили, переклали, а щось створили зовсім нове. У 2022 році театру довелося стикнутися з важкими випробуваннями; порівняно з іншими театрами, які продовжували працювати, в театрі Лесі Українки протягом певного часу робота припинялася, оскільки просто не було чого грати.

Одеська опера спочатку зупинила свою діяльність, проте вже 12 березня 2022 року влаштувала мистецьку ініціативу під назвою "Вільне Небо/Free Sky". Мета акції була ясна - виразити підтримку всенародному руху за закриття неба над Україною перед ворожими силами. Під керівництвом диригента Ігоря Чернецького симфонічний оркестр та хор Одеської Опери виконали "Державний гімн України", хор з опери Дж. Верді "Набукко", духовний гімн "Молитва за Україну", а також композицію "Рече та стогне Дніпр широкий" Д. Крижанівського.

В рамках цієї мистецької ініціативи був проведений брифінг з генеральною директоркою-художньою керівницею театру Надією Бабіч і артистами Одеської Опери. Крім того, Одеська опера та "Зелений театр" приєдналися до численних заходів та проєктів, спрямованих на політичну, соціокультурну та мистецьку підтримку, відображаючи активну позицію та ініціативи театральної спільноти Одеси в боротьбі за перемогу України.

Серед театральних вистав, що стали доступні у Києві після 24 лютого, слід відзначити:

«Обличчя кольору війна» – це документальна вистава від маріупольських творців театру авторської п'єси "Conception".

«Реконструкція» – вистава від арт-групи «Тіньова», що розглядає зруйновані Маріуполь і Харків - не лише фізично, а й ментально.

«Я, війна і пластикова граната» – театралізована історія про новий етап російсько-української війни, яка розгортається в Харкові, створена на основі п'єси української драматургині Ніни Захоженко.

«Цап-ка-цап» – вистава у формі казки від Молодого театру, що відтіняє сучасні події.

«Україна в огні» – події відбуваються під час Другої світової війни, але їхній зміст є актуальним і в сучасному контексті (Театр Лесі Українки у Києві).

«Двоє» – вистава, присвячена взаєминам між двома особами, прем'єра якої відбулася ще у 2021 році. Після 24 лютого 2022 року її сценарій був частково перероблений, доповнений сценами, що відображають вплив війни на щоденне життя людей.

«Народжені бути вільними» – вистава, прем'єра якої відбулася 22 вересня 2022 року в театрі «Сузір'я». Історія створена на основі документальних фактів життя української інтелігенції. Вона про те, як радянська влада нищила ідеї української самобутньої культури, а також про війну, яка триває понад 100 років і по сьогоднішній день.

Театри Львова, зокрема театр ім. Лесі Українки та театр ім. Леся Курбаса, стали активними волонтерськими центрами, взявши участь у зборі та доставці гуманітарної допомоги. Перший театр славився активною підтримкою та участю у гуманітарних ініціативах, в той час як другий тимчасово став притулком для внутрішньо переміщених осіб.

У той час як театри взяли активну участь у гуманітарних ініціативах, важливим виявилось також творче життя в театральному середовищі Львова.

Однією з ключових прем'єр 2022 року в театрі ім. Лесі Українки стала вистава «IMPERIUM DELENDUM EST». Ця театралізована постановка важко вписується в конкретний жанр, оскільки поєднує елементи концерту,

перформансу, гепенінгу, імерсивності, сторітелінгу та медіа-арту. Творці вистави визнають, що створення цієї постановки визначалося особистою потребою, враховуючи гостроту питання про значення театру у воєнний період. Показ вистави відбувся не лише в Україні, а й на міжнародних театральних фестивалях, таких як Avignon Off-festival (Франція), URBANG! Festival 2022 (Німеччина), Festival Contre-Sens (турне Францією), International Theatre Festival Retroperspektywy 2022: THE BEGINNING OF A NEW WORLD (Польща).

Тема трансформації українського театального мистецтва під час повномасштабної війни в стала предметом вивчення сучасних театральних критиків та культурних журналістів.

Серед ключових аспектів цієї трансформації після 24 лютого 2022 року важливим є процес дерусифікації. Театри Києва, Миколаєва, Харкова, Одеси та інших міст відмовились від прикметника "російський". Виникає також питання щодо зміни репертуару в театрах, які раніше виставляли російськомовні постанови. Критики виражають занепокоєння щодо якості нового репертуару та його можливості передавати сутність через мистецьку форму, не залишаючи наслідків раніше використаної русифікації театрів.

Незважаючи на це, ми розглядаємо дерусифікацію українських театрів як позитивне явище, вірячи в те, що аспекти, пов'язані з ментальними та ідейними відмінностями, будуть уважно враховані в контексті підтримки української ідентичності. Сучасний контекст дозволяє нам переосмислити питання власної національної, етнічної та особистісної ідентичності.

4.2. Вплив війни на організацію гастролей в київських театрах.

Під час воєнного стану сформувалися, якщо це так можна назвати, нові види гастролей - вимушені гастролі. Театри з інших міст, наприклад, місто Маріуполь або місто Херсон, Херсонський обласний академічний музично-драматургічний театр імені Миколи Куліша, де проходив фестиваль «Мельпомени Таврії», залишалися без свого місця стаціонарування, без приміщення. І таких театрів стало багато під час воєнного стану з зрозумілих причин. Наприклад, театр імені Лесі Українки приймав ці театри у себе. Вони стали так званим осередком гастрольної діяльності, якщо це так можна назвати. Події, які відбуваються навколо, впливають на формування форм гастролей. Наприклад, в період 2013-2014 років, під час АТО Міністерство культури зобов'язувало театри їздити на окуповані території для українізації і окультурювання цих територій. Там був на це соціальний запит, і це також вважається, по суті, гастрольми. Тільки мета в них абсолютно інша, якої не існувало до моменту АТО, до 2013 року і до окупації наших територій. Так само і зараз, з приходом війни, театри вимушені десь працювати, десь грати свої вистави, і так як вони лишилися без приміщення, а театр Лесі Українки почав один із перших працювати, вони приймали ці театри і давали можливість грати. Це теж, по суті, гастролі, але вони мають іншу мету, інше підґрунття та навіть жакливі умови, при яких вони вимушено погоджуються гастролювати.

Такі події диктують свої корективи в плані гастрольної діяльності; вони її видозмінюють. Так само, у період 2022–2023 років був і є запит Міністерства культури щодо того, щоб театри їздили за кордон. Мета таких гастролей – показати Україну, відобразити емоції України та українську культуру за кордоном. Такий запит під час повномасштабного вторгнення виріс набагато сильніше, ніж він був до цього.

З'являється гібридна форма гастролей. У всіх немає грошей; всі театри перебувають у великій фінансовій кризі зараз. Немає ресурсів, немає ресурсів на фестивалі. Куди їздити? Наприклад, всі фестивалі, які були в Україні, також сама «Мельпомена Таврії» у місті Херсон, «Homo ludens» у місті Миколаїв – вони проводять фестивалі онлайн. Єдиний фестиваль, де був театр фізично, – «Золотий Лев» у місті Львів. Тобто ніхто нікуди не їздив, всі працювали на стаціонарі.

У фестивалів також під час цього періоду з'являються нові форми проведення, які продиктовані часом. Важко прогнозувати, як буде далі, чи будуть ті форми змінюватися чи ні. І взагалі під час війни дуже важко аналізувати щось, бо що можна об'єктивно сказати, коли, в першу чергу, люди думають про те, як вижити і просто пережити сьогоднішній день? Коли ти плануєш гастролі, ти не знаєш, що буде завтра; ти вкладаєш якусь величезну кількість ресурсів і грошей. Наприклад, за весь час повномасштабного вторгнення театр Лесі Українки був на гастролях у Лондоні і в Дубліні, що перший, що другий раз театр виїжджав під сильними обстрілами. Коли вони сідали в потяг і розуміли, що в них на кону дуже багато ресурсів, а вони думають про те, чи встигнуть вони на літак, тому що блек-аут і Укрзалізниця не працюють. В цей період дуже важко щось спрогнозувати і планувати. Але все одно театри планують, існують, їздять і потребують цього обміну досвідом. Наприклад, дуже багато театрів, які гастролювали в театр Лесі Українки, були з Івано-Франківська, Маріуполя, Херсона, Львова. Тобто театр Лесі Українки під час війни не тільки їздить, але і сам проводить гастрольну діяльність.

Війна дуже негативно вплинула, але вона і відкрила нові можливості для театру і гастрольної діяльності. Тобто під час воєнного стану вплив 50 на 50: і негативно, і позитивно вплинуло на театральне мистецтво.

4.3. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2022 року.

У 2022 році майже не було фестивалів. На сьогоднішній день Молодий театр живе в іншій прострації. Говорити про те, в чому вони зацікавлені, майже неможливо, оскільки сьогодні вони мають, по-перше, працювати на те, щоб запрацював їхній ВПК, і вони могли відправляти податки на захист нашої держави. На це морально всі налаштовані, щоб просто відкрити театр і працювати. По-друге, щоб підтримувати всіх акторів, які працюють і можуть працювати.

Гастрольна діяльність Молодого театру під час воєнного стану в 2022 році виглядає наступним чином: Молодий театр підтримав місто Херсон в зв'язку з тим, що воно було в окупації. Не дивлячись на це, фестиваль «Мельпомена Таврії» продовжили свою діяльність, але на базі тих театрів, де не було окупації. Це відбулося 15 червня 2022 році, коли оголосили про фестиваль. Вони були в цей період в іншому місті і запросили Молодий театр підтримати фестиваль «Мельпомени Таврії», можна сказати, дистанційно, але показати вистави як учасники фестивалю на своїх площадках, не збираючи в місті Херсон. Молодий театр зіграв виставу у своїх рідних стінах, на своїй сцені. Були глядачі, прийшли представники фестивалю, переглянули виставу. Виставу нікуди не транслювали. Таким чином, фестиваль «Мельпомена Таврії» об'єднав театри. Інші театри, які приймали участі у фестивалі, робили так само. Так склалася афіша фестивалю «Мельпомена Таврії», але на площадках тих міст, де працюють театри, а не в серці фестивалю в місті Херсон.

Фестиваль «Грудневі театральні вечори» у місті Чернігів на свій страх і ризик в грудні місяці взяв на себе зобов'язання, щоб Молодий театр приїхав і знову показав 2 вистави в грудні вже в 2023 році, коли повністю було відключення електроенергії, але вони виріши питання за допомогою генераторів. Керівництво Чернігівського молодіжного театру вирішило, що

після того, що сталося з Черніговом, вони повинні вийти на певний рівень і дати можливість людям показати, що ми продовжуємо жити навіть в стані війни, що театри продовжують дарувати людям хвилини відпочинку і ті хто спроможні були. Ті, хто змогли і хотіли бути на цих виставах в той період, прийшли. Молодий театр приїхав на фестиваль і показав свої вистави. Таким чином, вони взяли участь у фестивалі «Грудневі театральні вечори», яке відбулося в 2022 році.

Основні перепони організації в цей період включають відключення електроенергії (через це театр не зміг би зіграти виставу), повітряну тривогу, комендантську годину, коли театр має приїхати вчасно і заїхати в Київ. Таких моментів було достатньо для того, щоб все продумати і організувати правильним чином, щоб ніхто не постраждав не приймаюча сторона і не сторона Молодого театру. Так як це все пов'язано з дорогою, переїздами, акторами і тд.

У воєнний період при участі в будь-якому фестивалі тепер враховують в першу чергу безпеку, організацію і можливість це зробити в такий період.

З початком війни Молодий театр не відновив, так би мовити, свою гастрольну діяльність, а саме гастролі. Проте він активно бере участь у фестивалях, включаючи ті, що відбуваються за кордоном. Під час війни театр вже тричі вирушав за кордон на фестивалі, і в його планах є участь у подібних заходах і надалі. Тенденції цього явища абсолютно очевидні.

У випадку мирного часу та сприятливих умов, Молодий театр активно гастролює. За період пандемії це стає неможливим, а у випадку воєнного стану театр робить більше акцентів на міжнародних поїздках. Іншими словами, в даний момент гастролі по Україні не здійснюються.

Театр має певні плани; проте, протягом півтора років насправді не вирушав у гастрольні тури. Хоча було багато виступів на фестивалях у межах України, основний акцент робиться на міжнародній діяльності.

Наприклад, заплановані гастролі у Лондон. Це, по суті, перші гастролі з початку війни, і вони перші закордонні гастролі. В останній час театр їздить з виставою «Загадкові варіації», і заплановано також декілька фестивалів за кордоном.

Нижче буде представлена інформація про гастрольну діяльність Молодого театру у 2022 та 2023 років.

4.4. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2022 році Київський національний академічний Молодий театр

п/п	Назва заходу	Дата	Місце проведення	Назва вистави, результат (нагороди, ЗМІ, ін.)	Сума та джерело фінансування
1.	XXIV Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії»	15 червня 2022 року	ТВЗК «КНАМТ»	«Зашнурована пара!»	-
2.	XVIII міжнародний театральний фестиваль Шекспіра	25 серпня 2022 року	м.Верона (Італія)	«Сон літньої ночі»	За кошти приймаючої сторони
3.	XXXVI театральний фестиваль «Грудневі театральні вечори»	02,03 грудня 2022 року	м. Чернігів (Чернігівський обласний молодіжний театр)	«Замах на самотність», «Зашнурована пара»	За кошти приймаючої сторони

4.5. Гастрольна діяльність Молодого театру в період 2023 року.

У 2023 році відбувся фестиваль «Мельпомени Таврії», який організовувався за таким самим принципом, як і у 2022 році. Молодий театр показали в рамках цього фестивалю виставу «Кролик Гарві». Представники фестивалю знову приїхали до театру. Це був 25-й фестиваль, і вони знову запросили всіх підтримати продовження цього фестивалю. Той театр, який подав заявку, наприклад, з 8 вересня по 23 вересня, в свій репертуар поставили виставу як учасника фестивалю «Мельпомена Таврії». Таким чином, знову сформувалася афіша фестивалю. В Молодому театрі під час проведення фестивалю були присутні київські глядачі і організатори фестивалю, а в Херсоні завжди були херсонські глядачі та ті, хто приїхав до них, щоб подивитися на вистави Молодого театру.

Під час війни організація фестивалів стала майже фізично неможливою, тому що в першу чергу це пов'язано з безпекою людей. Для того, щоб отримати дозвіл на виїзд в Європу з групою людей - це одне діло, а зібратися і показати фестиваль в Україні - це про скупчення людей. На сьогоднішній день це заборонено, просто тому, що це наражає людей на небезпеку. Це пов'язано з ракетними обстрілами і так далі, які можуть бути спрямовані на ці заходи.

4.6. Інформація про участь у фестивалях, мистецьких проектах, гастрольна діяльність, виїзні вистави у 2023 році Київський національний академічний Молодий театр

п/п	Назва заходу	Дата	Місце проведення	Назва вистави, результат (нагороди, ЗМІ, ін.)	Сума та джерело фінансування
1.	Міжнародний театральний фестиваль Шекспіра	28 квітня 2023 року	м. Йорк (Великобританія)	«Сон літньої ночі»	За кошти приймаючої сторони
2.	27-й Міжнародний шекспірівський фестиваль у Гданську	31 серпня 2023 року	м. Гданськ (Польща)	«Сон літньої ночі» Премія польського Шекспіра "Книга Проспера" "Сон у літню ніч", Молодий театр / Ukraine	За кошти приймаючої сторони
3.	XXV Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії»	08 вересня 2023 року	ТВЗК «КНАМТ» основна сцена	«Кролик Гарві»	-

Закордонна гастрольна діяльність Молодого театру в період 2022-2023 роки.

Молодий театр є членом Європейської театральної конференції. В 2015 році театр їх зустрів тут на конференції, а потім вони зацікавилися виставою «Сон літньої ночі», яка перемогла як студентська робота в Пекіні, а також через участь у міжнародному театральному фестивалі Шекспіра. Вони виявили бажання запросити Молодий театр на певних

умовах виступити в країнах Європи. Художній керівник театру підтримав цю ідею. Міжнародний фестиваль проходив в різних країнах Європи від Італії до Вірменії.

2022

Вистава «Сон літньої ночі» взяла участь в Міжнародному театральному фестивалі Шекспіра у Вероні (Італія). Постановка справила неабияке враження на міжнародну аудиторію: акторів зустріли бурхливими оваціями й схвальними відгуками від європейських колег.

2023

ТВКЗ «Київський національний академічний Молодий театр» став учасником 5го Міжнародного фестивалю Шекспіра у місті Йорк, Велика Британія, що цьогогоріч проходив з 21 квітня по 1 травня. Молодий театр представив на фестивалі виставу «Сон літньої ночі», яка вже отримала ряд відзнак на інших міжнародних фестивалях та конкурсах. Також, окрім показу вистави, директором-художнім керівником було проведено два воркшопи для студентів творчих вузів, професійних акторів та всіх бажаючих; взято участь в обговоренні теми «український театр в контексті війни» та майбутнього перформативного сектору у післявоєнний період.

Представили виставу «Сон літньої ночі» на 27-му Міжнародному шекспірівському фестивалі у місті Гданськ, Польща. Постановка отримала престижну премію Польського шекспірівського товариства «Книга Просперо», за невибагливу та захоплюючу інтерпретацію шекспірівського тексту та його вмілу адаптацію у власній національній традиції. Нагорода «Книга Просперо» присуджується Польським шекспірівським товариством за найцікавіше сценічне прочитання творів Вільяма Шекспіра.

4.7. Благодійні вистави Молодого театру під час війни.

З початком війни започаткувалася нова мета виїзних вистав. Це благодійні вистави, волонтерська діяльність театрів. Молодий театр активно приймає участь у такій діяльності. Як це відбувається?

До художнього керівника Молодого театру, пана Білоуса Андрія Федоровича, звернулася військова частина із побажанням організувати виступи Молодого театру у конкретних місцях, де розташовані військові. Організація благодійних виїзних вистав обмежена територією в межах Києва, Київської області та на відстані не більше 50 км. Такі умови встановлені Молодим театром з метою безпеки своїх співробітників.

Молодий театр регулярно здійснюють подібні поїздки, привозять театральні вистави до різних військових частин. Наприклад, вони відвідували лікарні для військових, показували їм вистави, і мають заплановані майбутні поїздки в подібні місця. Важливо відзначити, що театр немає можливості поїхати безпосередньо на передову лінію. Поїздки спрямовані переважно на навчальні центри та військові частини, що розташовані в тилу, зокрема в Київській області.

Якість вистав стає проблематичною під час таких виїздів, оскільки відсутня відповідна інфраструктура (площадка, сцена, світло) - це ускладнює їхнє проведення. Внаслідок цього художня якість вистав стає меншою. З цієї причини театр укладає домовленості з військовими, які перебувають як в госпіталях, так і в військових частинах, розташованих у нашому регіоні. Тому театр запрошує, щоб вони приїхали та переглянули театральний продукт в максимально можливій якості. Однак існують ситуації, коли військові, перебуваючи в навчальному центрі, не мають можливості покинути його у зв'язку з тривалістю тренувального періоду. Від ранку до вечора вони зайняті, а обідній період, який триває з третьої до п'ятої години, визначає певний проміжок часу. За таких обставин можна

провести виставу для них, надати можливість перегляду перед виїздом на фронт, щоб вони могли подивитися, в яких заходах театр бере участь.

Важливо зауважити, що театр надає таку можливість безкоштовно для значної кількості військовослужбовців. Вони активно записуються, і театр укладає договори з військовими частинами та навчальними центрами, що передбачають можливість перегляду як курсантів, так і простих військовослужбовців, як індивідуально, так і групами. Військові також можуть відвідувати безкоштовно вистави прямо в стінах Молодого театру. Такий підхід дозволяє ефективно співпрацювати з військовими структурами та забезпечити участь різних категорій учасників.

4.8. Гастрольна діяльність Національного театру ім. Івана Франка в період 2022 та 2023 років.

Війна створила значні відмінності між гастролями зараз і раніше, особливо у міжнародному контексті. В межах країни відмінності практично відсутні, оскільки війна слабо впливає на гастролі в регіональних містах, таких як Черкаси або Полтава. Проте закордонні гастролі суттєво ускладнилися, особливо для молодих акторів, які не мають можливості виїжджати за кордон. Для подолання цього обмеження, театру доводиться звертатися до Міністерства культури та прикордонних служб для отримання дозволу на виїзд і зобов'язання повернутися у визначений термін. Цей процес включає написання листа до Міністерства культури, яке відправляє запит прикордонникам, після чого надають відповідь та копію листа до прикордонників, щоб забезпечити можливість виїзду та повернення.

Крім гастрольних поїздок, існують і фестивальні, наприклад в Польщі, Гданську та інші. На ці фестивалі театр імені Івана Франка також вирушає. Театр розглядає це як гастролі, а не як фестивалі, куди з'їжджаються всі театри, але війна вносить свої корективи.

З початком повномасштабного вторгнення театр імені Івана Франка відмовляється приймати участь в будь-яких заходах, де є російські колективи. Театр мав приймати участь у фестивалі в Будапешті, організатори фестивалю переконали, що там не буде жодного російського колективу. Театр підписали угоди з ними, але в результаті дізналися, що цей фестиваль буде відкривати російський режисер, який також буде представляти свій фільм з російськими акторами. Це досить великий фестиваль, там мало приймати участі 500 театрів. Не дивлячись на те, що театр поставили в програму фестивалю поряд із найвідомішими режисерами, наприклад, Ромео Кастеллуччі, і це було дуже престижно для театру брати участь в такій компанії, театр Івана Франка все одно відмовився приймати участь у цьому заході. Таким чином, війна впливає не лише на гастрольні, але і на фестивальні події.

Говорити про широкий фестивальний рух в Україні, на сьогоднішній день важно. Є практично один великий фестиваль в країні це Мельпомена Таврії, який під час війни майже перестав функціонувати в звичній формі через складну ситуацію у Херсоні. Тобто, він проводився у 2022 і 2023, грубо кажучи, дистанційно. Театри приймали участь у фестивалі, але грали в стінах свого театру.

Театр імені Івана Франка на своє сторіччя планував провести фестиваль національних колективів Європи. Він узгодив це питання в місті Києві, але фестиваль не відбувся через covid-19. Цю подію мали провести в кінці травня, на дні міста Києва. У фестивалі мали брати участь такі театри, як: Берлінський театр, Будапештський театр, Литовський театр і багато

інших, які на сьогоднішній день є актуальними. Тому говорити про широкий гастрольний рух дуже важко. Важко сказати, що він широкий, до нас в країну практично ніхто не приїжджає.

На сьогоднішній день директор театру Захаревич Михайло Васильович включив у штатний розклад заступника генерального директора художнього керівника з організації міжнародної діяльності театру. Це охоплює гастрольну та фестивальну діяльність, а також міжнародне фінансування та інші аспекти. У зв'язку з обмеженим державним фінансуванням театрів у часи війни, театр активно шукає та розглядає альтернативні джерела фінансування, включаючи гастрольну діяльність та фінансування. Це направлено на репрезентацію театру за кордоном, досягнення творчого та фінансового успіху.

Наразі театр готується до гастролей в Одесу, де планують показати три вистави. Після цього вирушать до Львова, де також планується представлення трьох вистав. Варто відзначити, що це ініціатива продюсера, який здійснює оренду вистав та несе всі зв'язані з цим витрати. Він відповідає за оплату всіх витрат, таких як добові, пересування автобусом, перевезення декорацій, готель, та встановлює власні ціни на квитки, які зазвичай високі для покриття всіх витрат і надання доходу театру за представлення. В Україні є лише декілька осіб, таких як Миша Бондаренко та інші, які спеціалізуються на цьому виді гастролей.

На гастролі разом з акторами вирушає адміністратор. Він спілкується та утримує зв'язок з продюсером, організатором, який відповідає за умови та потреби колективу. В разі необхідності він докладає зусиль для їх поліпшення. Тобто театр не веде фінансову частину на таких гастролях, він відповідає фактично за побутові умови артистів, технічного персоналу.

Театр був на гастролях у 2022 році в місті Кишинів, Республіка Молдови, а в 2023 році був в місті Крайова, Румунія. Вони планують знову поїхати у Молдавію на Дні культури України. Це гастролі, які базуються на попередньо укладених угодах між сторонами. Тобто театру оплачують все і також оплачують частину коштів за виставу у валюті на їхні рахунки.

Нижче представлена гастрольна діяльність театру за період 2022 та 2023 роки станом на 17.09.2023 р.

За 2022 рік:

31.01. – театр запросили ТОВ «АНТОНОВА-Д ПЛЮС» для урочистостей, присвячених святкуванню 10-річчя компанії з виставою «Моя професія – синьйор з вищого світу» Д. Скарначчі та Р. Тарабузі у місті Києві;

06.09. – на запрошення фізичної особи-підприємця Красницька О.Й. з виставою «Незрівнянна» за п'єсою П. Квілтерва. Виставу показували у приміщенні Будинку культури у місті Житомир;

26.09. – театр був в місті Кишинів з виставою «Коріолан» за п'єсою В. Шекспіра, грали виставу на сцені Національного театру імені Міхая Емінеску, Республіка Молдова.

Гастрольна діяльність театру ім. Івана Франка за 2023 рік:

20.04. – театр грав виставу «Коріолан» В. Шекспіра на виконання контракту з Національним театром «Марін Сореску», у місті Крайова, Румунія. Вистава відбулася на сцені залу «Амза Пеллеа» Національного театру «Марін Сореску»;

21.09. – театр відвідав 8-й фестиваль «Возз'єднання румунських Національних театрів», у місті Кишинів, Румунія з виставою «Конотопська відьма» Г. Квітки-Основ'яненка. Виставу грали на основній сцені Національного театру «Міхай Емінеску»;

30.09. – «МЕС – Міжнародний театральний фестиваль – сцена МЕСС», місто Сараєво, Боснія та Герцеговина. Театр зіграв виставу «Калігула» Л. Камю на сцені Національного театру Сараєво.

4.9. Благодійна діяльність театру імені Івана Франка під час воєнного стану в країні.

Театр Івана Франка намагається допомагати іншим театрам. Наприклад, Рівненський театр попросився показати свою виставу на сцені театру Івана Франка. Також Сумський театр показав одну виставу на камерній сцені. Директор-художній керівник Захаревич Михайло Васильович каже: «...це наша допомога іншим театрам під час війни». Для театру фінансово це не вигідно, пускати інший театр на свої сцени, бо коли вони працюють, не можуть працювати актори театру Івана Франка. Також важливо враховувати, що квитки у національному театрі в декілька разів дорожчі, ніж в інших театрах. Через це Рівненський театр або Сумський театр не мають можливості сплачувати повну оренду залу, тому театру Івана Франка зменшує цю суму до мінімуму, щоб інші могли сплатити. Тобто театр допомагає кому може і як може.

Під час воєнних дій в Україні стали актуальними та зріс попит на благодійні виїзні вистави, їх також вважають гастрольними виставами, а дехто каже, що це навіть новий вид гастролей. Театр Івана Франка підготували дві вистави, які вони возять для військових туди, де є необхідність. Наприклад, вони були в Харкові, Ізюмі та Донецьку. Актори, які служать в армії, продовжують взаємодіяти з театром, домовляються, де варто провести благодійний захід, і вони туди їдуть, показують виставу та повертаються назад. Такі вистави є повністю безкоштовними, вони

організуються за кошти театру. Це не є прибутковим, а навіть збитковим заходом, але це все робиться для того, щоб підтримати моральних дух бійців і в госпіталях, і на передовій, і у військових частинах.

На сьогоднішній день театр Івана Франка провів 123 благодійні заходи з початку повномасштабного вторгнення. Також за період війни приблизно 12.000 військових мали можливість відвідати театр Івана Франка і повністю безкоштовно подивитися вистави. Це має значення в контексті військових реалій, адже театр є місцем, де військовослужбовці можуть відпочити і отримати позитивні емоції. Проте, слід відзначити, що ці події безкоштовні, і театр не отримує жодного прибутку від них.

Важливо зауважити, що навіть в умовах війни театр намагається продовжувати гастрольну діяльність. Наприклад, навіть при обстрілах Одеси театр планує виїхати та представити там 3 (три) вистави. Такі поїздки вносять величезний ризик, як підтверджує приклад Чернігова, де після візиту театр було розбито. Отже, кожна поїздка визначається великим ризиком для театру, але всі продовжують це робити, дотримуючись своєї місії підтримки військових та подолання викликів військового часу.

Новаторський напрям гастрольної діяльності в театрі ім. Івана Франка під час воєнного стану в країні. Театр Івана Франка має мету вивозити на гастролі записані вистави. Ця ідея вважається досить прибутковою, проте її реалізацію перервали спочатку пандемія, а потім війна. Театр має наміри відновити цю ідею.

Кожну виставу театр фіксує власноруч, ведучи облік у спеціальній картотеці. Маючи цей матеріал, вони планують здійснювати гастролі не з самою виставою, а з її записом. Оператор разом із технічним персоналом вирушить на гастролі, везучи з собою не лише запис, але і необхідне обладнання, таке як екран для підключення та відтворення.

Це є ще одним новаторським напрямком гастрольної діяльності, яку ще ніхто не впроваджував. Директор театру Захаревич Михайло Васильович каже: «...ми станемо першими, хто реалізує цю ідею. Такого ще ніхто не робив.» Цей підхід передбачає додаткові витрати, оскільки потрібно платити за професійний процес записування. У випадку театру Івана Франка це спрощується завдяки наявності власного працівника, який має свою студію з трьома камерами. Кожну виставу вони записують, маючи на меті збереження цього матеріалу для майбутніх поколінь.

Висновки до четвертого розділу.

Гастрольна діяльність Молодого театру та Національного театру імені Івана Франка є важливим елементом їхньої стратегії розвитку, яка охоплює широкий спектр напрямків та інновацій. Аналіз цього аспекту діяльності обох театрів розкриває різноманітність підходів та реакції на виклики сучасності, зокрема воєнного періоду в Україні.

Молодий театр визначається своєю активною участю в міжнародних фестивалях, яка сприяє популяризації української культури на світовому рівні. Важливим аспектом гастрольної діяльності стає участь у фестивалях у Франції та Китаї, яка підтримує та розширює культурні зв'язки. Однак важливо відзначити, що воєнний стан та ізоляція ускладнюють ці процеси та ставлять під питання подальший розвиток цього напрямку.

Національний театр імені Івана Франка відзначається виходом за межі традиційних гастролей, використовуючи театральне мистецтво як інструмент соціальної підтримки в складний для країни час. Проведення більше 120 благодійних заходів та залучення понад 12 000 військовослужбовців свідчать про важливий соціальний вплив та активну громадянську позицію театру в умовах військових дій.

Статистика гастролей театру імені Івана Франка за 2022 та 2023 роки. Участь у фестивалях в різних країнах, включаючи Румунію, Молдову, Боснію та Герцеговину, підкреслює активність та культурний обмін театру. Паралельно з цим, важливо врахувати благодійну діяльність, яка набуває особливого значення в умовах воєнного стану.

Обидва театри прагнуть адаптуватися до нових реалій, використовуючи інноваційні методи, такі як гастролі з використанням відеозаписів та виїздові благодійні вистави. Ці напрямки є важливими елементами стратегій та свідчать про готовність та здатність театрів реагувати на виклики та впливати на громадське життя країни.

Усі ці аспекти гастрольної діяльності обох театрів підкреслюють їхню роль не лише як культурних інституцій, але й як соціальних, спроможних вносити вагомий внесок у розвиток суспільства навіть у найважчі періоди.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки дипломного дослідження, можна зробити висновок, що більшість гастрольних заходів мають яскраво виражений комерційний характер, спрямований на отримання додаткового прибутку, за винятком благодійних гастролей.

Організація гастрольної діяльності в Україні і за кордоном майже не відрізняється. Зокрема, у контексті міжнародних гастролей необхідно укладати міжнародні договори, проводити розрахунки у валюті, враховувати норми права інших країн. Також слід враховувати обмеження, пов'язані із виїздом за кордон під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну, коли чоловікам заборонено перетинати кордон. Це створює додаткові труднощі у роботі з документами, оскільки потрібно взаємодіяти з Міністерством культури, яке надає дозвіл, а також з прикордонними службами для узгодження питань безпеки та проходження кордону.

Досліджуючи тему гастролей визначили основні види, які включають гастролі "на гарантію", "на паритетних засадах", "на касу", фестивалі, обмінні гастролі та цільові. Закон визначає два види гастролей: перший — отримання доходів, другий — благодійні, які не передбачають отримання прибутку.

Також виявили, що мета організації гастрольної діяльності змінюється з часом. Наприклад, у 2018 році, коли мистецький ринок був насичений, гастролі були спрямовані на отримання додаткового прибутку. Проте, під час пандемії Covid-19 або війни, складно отримати прибуток з гастролей, тому деякі театри почали використовувати інші мотивації, такі як привертання нової аудиторії, підтримка власного ім'я, робота над особистим брендом та підвищення репутації закладу чи продюсера. А участь у фестивалях розглядається як стратегічна та мистецька можливість. Активна участь у фестивалях дозволяє театрам обмінюватися досвідом,

встановлювати нові творчі та ділові контакти, а також привертати увагу різноманітної аудиторії, сприяючи взаємодії та обміну творчим досвідом.

Вивчаючи гастрольну діяльність київських театрів у різні періоди, ми прийшли до висновку, що статистика та умови проведення гастролей різняться в залежності від часових рамок.

Розглянувши хронологію та географію гастрольних подорожей, нам вдалося проаналізувати образ інтенсивної гастрольної діяльності київських театрів. Вивчаючи кожен період окремо, стало очевидним, що кожен два роки обставини кардинально змінювалися, і театрам доводилося адаптуватися до цих змін.

2018-2019 роки охарактеризовані театрами як "Золотий час", оскільки гастрольний ринок був дуже насичений, і театри повинні були розробляти нові стратегії для привертання аудиторії. У цей період були високі показники відвідуваності, значні прибутки, зростання доходів, велика кількість вистав та задоволення глядачів. Це позитивно позначалося на гастрольній діяльності театрів як в Україні, так і за кордоном. Театри активно мандрували по країні, беручи участь у різних фестивалях. В цей час театри успішно заробляли, а у глядачів була можливість стабільно відвідувати театри.

2020-2021 роки – в Україні настає ера Covid-19, яка кардинально змінює умови життя. Сильні обмеження призводять до тимчасового припинення діяльності театрів та гастрольних поїздок. Початок пандемії блокує можливості гастрольних виступів, відбираючи основне джерело доходів театрів. Незважаючи на це, завдяки успішним рокам 2018-2019, де вони забезпечили собі фінансовий захист, театри можуть вижити економічно. Загальний тренд переходу до онлайн платформ впливає і на театральну сферу, але деякі театри відмовляються від цього, не відповідаючи їхнім цінностям або технічним можливостям.

2022-2023 роки – пандемія замінюється війною в Україні. Цей період суттєво змінює цінності багатьох театрів. Національний академічний театр імені Лесі Українки переосмислює свою ідентичність, а Національний академічний Молодий театр продовжує діяти, підтримуючи своїх працівників та надаючи допомогу ЗСУ через благодійні заходи. Національний театр імені Івана Франка активно займається благодійною діяльністю. Під час війни зростає попит на благодійні гастролі, також формується новий вид гастролей – вимушені гастролі. Театри, лишившись без стаціонарного приміщення, гастролюють в інших театрах, що їх приймають в підтримку.

Завершуючи дослідження, хочеться продемонструвати гастрольну статистику київських театрів у період 2018-2023 років.

Окремо наведемо статистику гастрольної діяльності для кожного театру за роками, а потім побудуємо графіки для порівняння.

Молодий театр:

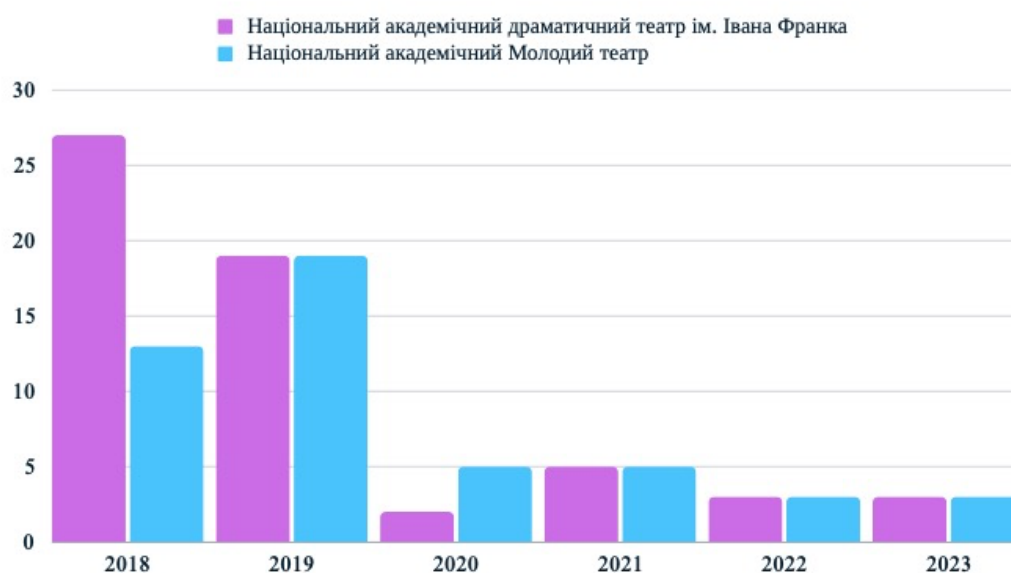
Рік	Кількість гастролей
2018	13
2019	19
2020	5
2021	5
2022	3
2023	3

Національний театр імені Івана Франка:

Рік	Кількість гастролей
2018	27
2019	19
2020	2
2021	5
2022	3
2023	3

Загальна гастрольна статистика протягом вказаних років.

Графіки дозволяють наочно порівняти гастрольну активність обох театрів протягом вказаних років. Можна відзначити тенденції та визначити роки, коли театри здійснювали найбільше та найменше гастролей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про гастрольні заходи в Україні: Закон України від від 31.03.2023 №1115-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №7. – С. 56
2. Остапенко Д. І. «Концертна діяльність. Менеджмент». Навчально-методичний посібник.- К.: КНУТКТ ім. Карпенка-Карого, 2020. - 151с.
Режим доступу: <https://ir.knutkt.edu.ua/bitstream/handle/123456789/654/исходник-РЕДАКЦИЯ-01-04-ЗМІСТ.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
3. Руда Д. М. «Організація концертно-гастрольної діяльності музичних колективів». Кваліфікаційна робота. – НАКККІМ, 2021. – 15-16 с.
Режим доступу: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3653/Руда_диплом.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Назаренко Ю. Сирбу О. Дослідження. Культура в умовах пандемії: аналіз проблем і наслідків. 29.11.2021.
Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/kultura-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/>
5. Матеріал з Вікіпедії. Вплив пандемії COVID-19 на мистецтво і культуру.
Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вплив_пандемії_COVID-19_на_мистецтво_і_культуру - [Остаточню закриті культурні заклади і заходи](#)
6. Костинюк Л. Український театр у реальності сучасної війни. 12.04.2023

Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/115133>

7. Інтерв'ю генерального директора-художнього керівника Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка. Захаревича Михайла Васильовича.
8. Інтерв'ю художнього керівника театру Білоуса Андрія Федоровича. Київський національний академічний Молодий театр.
9. Інтерв'ю заступниці директора Білоуса А. Ф. Грицуляк І. Київський національний академічний Молодий театр.
10. Інтерв'ю Назаренко Д. організатора міжнародної гастрольної діяльності. Київський національний академічний Молодий театр.
11. Інтерв'ю організатора міжнародної гастрольної діяльності Павленко А. Національного академічного театру імені Лесі Українки.